

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an . . . 14— "
Pe 3 luni . . . 7— "
Pe o lună . . . 2:40 "
Numărul popular:
Pe un an . . . 4— Cor.
Pe jumătate an . . . 2— "
Pentru România și
America . . . 10— franci.
Numărul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe an
40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Bathyányi Nrul 2.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fileri.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.
Telefon pentru oraș, co-
mitat și interurban Nr. 730.

Anul I.

NUMĂR POPORAL

Nr. 3.

Partidul național român

Vorbim fraților noștri dela țară. Vor-
bim plugarilor români, pentru cari se face
lupta noastră politică.

Poporul nostru românesc e popor de
plugari. Ceice poartă haine negre și tră-
iesc din scrisurile lor, ori din negoț, ori din
vre-o meserie sunt atât de puțini, încât
nici nu-i putem lua în socotință în fața
mulțimei *domnilor* de alt neam din țara
aceasta, mai ales în fața mulțimei *domni-
lor* unguri.

Poporul român îl constituie milioa-
nele plugarilor români, cari ară și samănă
și fac drumurile și taie pădurile și țin din
sudoarea muncii lor toate domniile, și
toate stăpânirile și dau din mijlocul lor
cătanele, cari la timp de nevoie își varsă
sângele lor pentru tron și pentru patrie.

Suntem cu toții din plugari. De-a
fost tata popă ori dascăl ori vre-un alt
slujbaş cu haine negre, moșu ori strămoșu
mi-a fost de bună seamă plugar. Poporul
românesc va să zică milioanele plugarilor
români. Cine vrea să lupte pentru binele
poporului românesc, acela trebuia să lupte
pentru binele *plugarilor români*. Cine vrea
să afle, cari sunt acelea lucruri, de cari
are trebuință poporul românesc, ca să se
fericească, acela trebuie să cerceteze, cari
sunt *durerile plugarilor români* și trebuie
să caute a vindeca aceste dureri, căci

atunci a vindecat ranele neamului întreg,
a făcut bine *națiunii române*. *Națiunea
română sunt plugarii români*.

De ce au lipsă plugarii români? Le
trebuie înainte de toate *pământ*, ca să
aibă unde să lucreze și să-și agonisească
cele trebuitoare pentru viața de toate zi-
lele și să aibă de unde plăti birurile cele
grele și multe.

Le trebuie plugarilor români *învăță-
tură*, ca să poată cunoaște căile mai ușoare,
pe cari să se poată ferici în lumea aceasta
și să nu-i poată înșela toate veniturile, cari
cunosc carte și știu scrisoare. Dar pruncii
de plugari, în cei 6 ani, cât umblă la
școală, n'au vreme să învețe limbi străine,
căci acei 6 ani de școală abia sunt de
ajuns, ca să poată învăța în limba mai-
cei lor acele lucruri, de cari au trebuință
în viața lor de plugari. Pentru aceia plu-
garilor români, le trebuiesc *școli pentru
popor*, unde toate învățăturile să se în-
vețe în limba poporului, *în limba româ-
nească*.

Plugarilor români le trebuie *dreptul*,
ca să poată vorbi cu toți slujbașii satelor
și cu toți dregătorii și la toate judecăto-
riile *în limba lor românească* și le trebuie,
ca toți acești slujbași și dregători și toți
judecătorii să știe românește *bine*, ca să
înțeleagă vorba Românului, care ar avea

treabă cu dânșii, căci dacă acela, la care
mă plâng, nu-mi înțelege graiul meu, cum
o să-mi facă dreptate?

În țara noastră *greutățile țării* nu
sunt împărțite cu dreptate asupra locuito-
rilor. Cele mai multe greutăți sunt puse
asupra plugarilor. Cu cât e cineva mai
tare și mai bogat în țara aceasta, cu atât
poartă mai puține din greutățile țării și cu
cât cineva e mai slab și mai sărac, cu
atâta poartă mai multe greutăți. Asta nu
este cu dreptate și *plugarii români* vreau
să se facă legile așa, ca greutățile țării
să le poarte toți locuitorii țării în măsura
dreaptă a puterii lor.

Plugarii români au lipsă de aceea,
ca ei să-și poată alege judele și notarul
și medicul și pe toți slujbașii satului și
pe toți slujbașii comitatului după voia lor,
că atunci slujbașii aceștia, știind, că pita
lor e în mâna plugarilor români, vor sluji
cu credință și cu dreptate.

Toate întocmirile din țară le făptuiesc
legiitorii, aceia, cari fac legile, adică *de-
putații din casa țării*. Plugarii Români
deci au trebuință, ca ei să-și poată alege
deputații lor așa, cum ei doresc, pe oa-
menii lor, pe frații lor, cari le cunosc du-
rerile și cari doresc să aline acele dureri.
Plugarii români au trebuință, ca să-și
poată alege deputații lor în deplină liber-

Păcală și smeul

— Poveste —
de Petru Dulfu
— Urmare —

— „Măi da sprient'n ți-e copilul?...
„Să-l ajung, nici pomeneală!”
— „De!... imi seamănă, vezi, mie!...
(Glăsu zimbînd Păcală).

„Mai ne'ntrecem și 'mpreună,
„Smeule?...“ Iar el, cuvântă:
— „Nu!... din fugă, nu-i nevoie...
„Ci... să ne luăm la trântă“.

— „Cum?... la trântă, tu? cu mine?..
„Prost ești!.. Vrei o 'nvățatură?...
„Am un unchiu, de ani o sută...
„N'are nici un dinte 'n gură..

„Ia-te 'ntăiu cu el la trântă,
„Smeule, și de-l dobori, —
„Hai pe urmă și cu mine,
„Poți să 'ncerci să te măsoari“.

Și ducând pe smeul departe,
Un bârlog de urși i-arată:
— „Iac'aceia șade unchiul,
„Intră, că-l găsești îndată“.

Smeul intră... Dar când ursul
La 'nhățat, l-a strâns în brață:
Maică!.. se miră el însuși,
Cum de-a mai scăpat cu viață?

— „Mă!... dacă știi ce poamă
„Indrăcită-i unchiul tău,
„Cum de m'ai trimes la luptă
„Acolo 'n bârlogul său?“

— „He!... te-a sgâlțâit, cam aspru?...
„Vino și cu mine!“ — Ba!...
„Trântă nu mai vreau.. Acuma,
„Din svârlit ne-om măsura“.

Apoi buzduganul mare,
Ferecat, și l-a adus:
— „Uite, să vedem, pe asta
Cine l-o svârli mai sus?“

Smeul svârle buzduganul,
De-a pierit în cerul sfânt...
Iar la 'ntorcere, d'un stânjén
Afundatu-s'a în pământ.

— „Ei, asvârle-l șt tu“. — „Bine!...“
„Uă-l încoace, logofete“.
Smeul, trase 'n sus, de coadă,
Buzduganul și i-l dete.

Aș!.. de unde să-l asvârle?...
Numai coada lui cea grea,
Cu-ale șale mâni, Păcală,
Ș'o ridice abia putea.

Sprîjinit în ea c'o mână,
Ochii 'n sus i-a ridicat...
Multă vreme stete astfel,
Ca o stâncă, nemușcat.

— „Nu-l asvârli?... Cu ochii fîntă
„Sus la cer, de ce stai oare?“
— „De, mă uit“ grăi Păcală,
„Căci... un frate am în soare.

„E fierar... Să-i svârli imi vine,
„Lui, acolo, buzduganul,
„Ca să-mi făurească unul
„Chiar ca asta, pân' la anul...“

— „Ce?... să mi-l asvârli în soare?“
Smeul întrebă tehniu.
„Și să stea un an acolo?...
„Lasă, puneți poșta 'n cuiu.

„Nu pot fără el, o clipă;
„Dar un an întreg de zile!...“
Și 'nhățându-și buzduganul,
Ia-o la picior, copile.

tate. Să nu fie momiți la alegeri cu bani și cu înfricări din partea slugășilor și cu tot felul de fărădelegi. Că dacă nu vor fi bărbați de aceia în casa țarei, cari cu adevărat să iubească pe plugarii Români, atunci acolo, unde se fac legile, nu se aude nici odată glasul plugarilor români și nu vor fi cunoscute durerile lor și nici împăratul nu va auzi plângerile lor, căci vor fi ascunse și tăgăduite de către aceia, cari nu vor binele plugarilor români.

Și sunt încă multe-multe lucrurile, de cari au trebuință plugarii români, ca să li se facă soarta mai ușoară și să se poată ferici și ei mai bine în țara aceasta.

Când vrei să tai un copac mare de vre-o sută de ani, nu te apuci singur de lucru, c'o să-l isprăvești foarte cu greu, ci mai chemi în ajutor și alți tovarăși. Un om singur nu poate isprăvi multe, dar mulți împreună pot săvârși lucruri, pe care omul singur viața lui întreagă nu le-ar putea face.

Nici bunătățile și nici drepturile, de cari au trebuință plugarii români nu le poate câștiga un om, ba nici doi și nici trei, ci trebuie să pună umăr la umăr toți aceia, cari iubesc poporul român și cari doresc să câștige plugarilor români bunătățile și drepturile, cari li-se cuvin în schimb pentru multele jertfe, ce dânșii le aduc țarei și tronului. Bărbații aceștia, cari s'au legat împreună, ca să muncească și să lupte pentru drepturile plugarilor români, bărbații aceștia sunt **partidul național român**.

Toți Români ar trebui să țină cu partidul național român, căci toți Români ar trebui să dorească și să muncească pentru câștigarea acelor bunătăți și drepturi, de cari plugarii români au lipsă, pentruca să poată și ei trăi mai ușor și mai bine în lumea aceasta. Durere simțim însă în suflet, când trebuie să mărturisim, că nu toți Români țin cu partidul național român. Mulți Români cu carte și cu învățătură, cari au prins să fie și ei domni, își tem domniile, ori că sunt hămisii și doresc bogății și bunuri pământești și așa nu țin cu par-

tidul național român, că atunci stăpânirea îi urește și le face rău. Că stăpânirea nu vrea să deie drepturi Românilor, deoarece nu vrea ca Români să se întărească și să fie luminați și tari. Stăpânirea deci asuprește pe aceia, cari fără nici o teamă cer drepturi pentru Români și zice despre ei, că sunt vânzători de țară și sunt primejdioși își pe cari când poate, îi bagă în temniță și le face lor tot felul de rele.

Cum însă mulți Români cu carte și cu învățătură, sunt fii de plugari Români, și mulți iubesc sângele lor și neamul, iubesc pe plugarii Români, mai mult decât bunătățile deșarte ale lumii. așa se face, că totuși sunt mulți Români cu carte și cu învățătură, cari țin cu **partidul național român** și luptă fără frică și aduce orice jertfă pentru binele poporului român.

Dar puțini nu pot face mult. Merge greu de tot lupta partidului național român, mai vârtos din pricina aceea, că sunt foarte mulți plugari Români, cari nici chiar dânșii nu țin cu partidul național român, care pentru binele lor se luptă, ci ajută partidele străine, cari vreau răul Românilor. Mulți o fac aceasia, pentruca nu știu, ce fac. Sunt lipsiți, sărmanii, de lumina cunoștinței. Alții sunt cu sufletul stricat și nu le pasă de viitorul pruncilor lor, ci-și vând drepturile cele frumoase de mâine pentru fărâmată de azi. Și iarăși alții sunt făloși, dacă se pot freca și ei de stăpânii străini și se fac acestora slugi.

Plugarii Români ar trebui însă să se deștepte și să țină cu toții ca ferul la partidul național român, aducând toată jertfa și înfruntând toate primejdiile pentru acest partid, căci știut este, că nici o bunătate în lumea aceasta, fără muncă, fără ostenală, fără jertfă nu se poate ajunge.

Când toți Români vor ținea cu partidul național român, atunci a sosit ceasul mântuirii. Partidul național român este partidul vostru, plugari Români, și care dintre voi nu ține cu partidul național român, acela este vânzătorul vostru, acela este Iuda blăstămatul, și de acela să vă feriți, ca de ucigă-l crucea.

Așa să faceți, plugari Români.

Pentru popor

De dr. Horia Petra-Petrescu.

Apar foile unde te uiți, se sporesc văzând cu ochii. Una își înmulțește suplimentele, alta își schimbă puținel titlul, alta se înființează sub flamura partidului național. Lista nu s'a sfârșit și e bine că nu se sfârșește atât de repede.

„Și totuși atâția, vai, atâția analfabeți! Ian stați, vă rog, o zi într'o bancă românească și ascultați pe țaran, când e vorba să subscrie ceva.

— „Că, mă rog, nu știu scrie.”

— „Atunci pune degetul!”

Și omul, de omenie altfel, Românul, în cinstea și dragostea căruia nu mă îndoiesc, apasă degetul lui muncit pe hârtia, care poate hotărăște chiar osândirea lui la moarte — el o adevărește, fiindcă nu știe ce cuprinde.

Ar fi neserios să dai din umeri și să zici: „Ei, ce să-i faci?! Așa e nația noastră și s'a gătat!” Dacă exclamația aceasta te satisface, dai dovadă că n'ai inimă pentru neamul tău. Tu, intelectual român, dă-ți sama că e un punct cardinal de vitalitate la orice neam alfabetismul. Știe ceti „Badea Gheorghe”? Cu atât mai bine se va ști apăra în lupta sa pentru viață. Știe scrie? Nu o să fie dus de nas de fiecare scriitor de prin cancelaria notarială. Nu vezi că, dacă s'a înrădăcinat ținuta asta molăie a datului din umeri, când întrebi pe un cap de familie dacă știe scrie și ceti, și copilul lui și cumnatul lui și frații lui pot să fie cuprinși de această somnolență revoltătoare?

De câteva zile mă aflu într'un sat românesc. Pe cei cari citesc foi românești îi recunoști îndată. Alta e discuția lor, altfel te privesc în față, altfel îți întind mâna. Aici aflii idei, cari îți sar întruajutor, îndată ce începi vorba: „...a! știu, știu! cum zice în „Libertatea!” ...sau ... da, da! am cetit în „Foaia Poporului” dela Sibiu. Ochii celorlalți nu vorbesc aproape de loc — sunt escepții, nu-i vorbă, dar numai escepții — când vrei să convingi pe cineva pentru o faptă bună trebuie să o apuci dela Adam.

Un fruntaș din sat a anunțat la biserică, după slujba din a doua zi de Crăciun, prin graiul primarului: „Cine vrea să-și aboneze foi românești să dea numai pe la mine, că am să-i scriu mandatul de bani!” Fruntașul și-a gândit astfel: mulți nu abonează foi, fiindcă le este lene să scrie câteva rânduri pe cotorul mandatului. Poșta le face supărare. Mai bine preferă să rămână fără de vești, decât să cumpere mărci și mandat și să încascăze câteva cuvinte pe hârtie.

E rușinos, dar adevărat. Cine are experiență, cât de cât, îmi va da dreptate.

Am avut prilej să aud păreri interesante. Am trecut în revistă, cu un fiu al comunei, care a absolvat școli, pe locuitorii satului. Ciudat:

Alergă 'n palat cu dânsul. —
Ziua 'ntâi se isprăvise. —
De amar, smeoaița, ochi
Toată noaptea nu-i închise.

O tăia prin suflet gândul, —
Nu-i venia, de fel, ușor:
Că un om putu să 'ntreacă
In puteri p'al ei fecior.

*

Ziua doua: — „Na!” (smeoaița,
Un burduf îi dete 'n mână)
„Plin să mi-l aduci cu apă
„De sub deal, dela fântână”.

„Bine”. Și s'a dus Păcală.
Dar... pân' la fântână-i cale!...
Și burduful greu, de bivol, —
Gol! — și-abia-l târi la vale.

Dar-mi-te 'napoi să-l urce,
Sus la deal, și plin cu apă!...
Il lăsă, veni acasă,
Și plecă din nou, c'o sapă...

Mama smeului și smeul,
Nu știau de ce 'ntârzie.

„La vezi, dragul mamei, du-te,
„Zi-i, mai repede să vie!”

Smeul a plecat... Și-acolo,
Se luă de cap c'o mână:
— „Vai!... da n'ai de gând, creștine,
„Să te 'ntorci dela fântână?”

„Ce rost are șanțul ăsta,
„Care-l sapi în jurul ei?”
— „Păi, să car eu toată ziua
„Apă, cu burduful, vrei?”

„Duc fântâna 'ntreag'acasă,
„Dintr'odată, — d'aia sap!
„Zău, mă mir c'atâta lucru
„Nu v'a dat de mult prin cap!”

Smeul, când aude astfel,
Nu știa cum să-l oprească:
— „Acolo!... ba stai, să n'o miști,
„Că-i fântâna strămoșească!...”

„Pleacă, rogu-te, și las-o
„Neatinsă, unde-o vezi!
„Apă, car mai bine singur!...
— „De, jupâne smeul... cum crezi!...”

„Dar să nu te plângi că n'am vrut
„Să-mi fac slujba pe dreptate!”
— „Fii pe pace despre asta, —
„N'am să zic nimic, argate!”

Smeul, umple ras burduful,
Și cu el spre casă sboară. —
Cu acestea, se făcuse
Noapte pentru-a doua oară...

După ce află cum, ce fel:
— „Tii! da 'nfricoșat om, nene!...
„Vai de noi!...” gândea smeoaița,
Neviindu-i somn pe gene.

*

Ziu'a treia, cum pieriră
Ale nopții umbre sure,
Smeul, haide, cu Păcală,
După lemne la pădure.

Rupe, când ajunge-acolo,
Dintr'odată, și ridică
Un stejar întreg pe umăr,
Cum ai rupe-o rămurică.

(Va urma în No. poporal viitor.)

cei mai bogați nu se prea îndeamnă să citească foi. Gospodarii de a doua mână, da. Cei mai sărăcuți citesc foile dela Sibiu și Orăștie din doască'n doască.

Ne întâlnim pe drum cu unul din cei chiaburi.

— „Bună ziua bade“.

— „Bună ziua.“

— „Da'cei?“

— „D'apoi iacă, așa și-așa.“

— „Ai fost la biserică eri?“

— „Da'cum să nu fii? Sunt creștin doar!“

— „Ai auzit ce-au spus după ieșitul din biserică.“

— „Auzit, auzit.“

— „Ei, nu te abonez și d-ta?“

— „D'apoi“, și să scarpină după cap, „ce să mai fac și eu cu gazeturi de alea, păcatele mele?“

— „Să citești bade. Uite, știi vești din toată lumea. Știi când se bat în Aponia, (că așa-i zic Japoniei) știi când cade președintele din America (o mulțime de oameni — brațe muncitoare — sunt duse în America), știi când vorbesc ai noștri în parlament, Vaida și Cicio Pop și Mihali...“

— „Bine, bine, dar e prea mult atâția zloți pe an.“

— „Cum prea mult? În fiecare săptămână! Numai hârtia și o cumperi mai scump.“

Bogătanul se mai scarpină după ceafă și zice:

— „Știi ce?“

— „Ce?“

— „D'apoi să facem târgul așa: te duc la oraș odată cu călușii mei. Bine-a fi? Și să dai banii la gazetă.“

— „Dacă vrei D-ta, fie așa.“

Ne strângem mâna. Avem un abonat nou la foile românești.

— Dăm de alt Român. Ne oprește el.

— „Da'ce mai zice popa Moța?“

— „Nu l-am văzut, bade Iacobe.“

— „Hai, că bine le mai prinde!“

— „Îți place?“

— „Hai, cum să nu-mi placă?“

— „Da ce-ți place așa de tare la foaia lui?“

Iacob își duce mâna pe dinaintea botului boilor, ca să-i țină-n loc, apoi ne spune lămurit:

— „D'apoi tot. Ai! Și „Foaia aia interesantă“, cu chipurile alea! Acolo am văzut multe lucruri frumoase. Și-apoi scrie popa Moța de-a mai mare dragu.“

— „Un căpitan de poliție din Orăștie i-a spus într-o scrisoare: „az a kutya Motza!“

— „Hei, că tocmai de aia îl avem noi drag. Lasă să turbe ei de năcăz.“

— „Îmi pare bine, că citești „Libertatea“. Intindem mâna ca să plecăm. Ei nu ne lasă cu una cu două.“

— „Mai vrei ceva?“

— „Vreau.“

— „Ei, s'auzim.“

— „Am cetit că scoate părintele Lucaciu o foaie la Peșta.“

— „Scoate.“

— „A eșit?“

— „Da, dă pe la noi, că mai avem câțiva numeri.“

Și Iacob e plin de veselie, că după ce se va întoarce cu căruța plină de lemne de foc din pădure, o să vadă foaia cea nouă a părintelui Lucaciu. Cu câtă dragoste a despăturat-o, și cum a cetit din ea ca dintr'o evanghelie!

Iacă altul pe drum. Își face țigara.

— „Pe asta să-l capacităm“, îmi zice tovarășul meu. „Asta-i greu de convins“.

— „Bună ziua“ — el.

— „Bună ziua“ noi.

— „Cum o duci?“ prietinel.

Țăranul își dă pălăria pe ceafă.

— „D'apăi, iacă așa.“

— „Ai tot horit zilele astea?“

— „D'apăi, ne-am uitat și noi la joc, la ai tineri“. Un plural al maiestății.

— „N'ai fost la școală în Sibii?“ întreb eu, ca să ajungem mai repede la întrebarea principală.

— „Ba am fost“.

— „Câți ani?“

— „La ghimnaziu 3 ani“.

— „Trei ani? Frumos...“

— „Și m'am întors acasă — că a murit tata și n'aveau cu ce să mă mai țină“.

— „Mare păcat!... Da spune, Lazăre, mai cetești d-ta din când în când?“

Se uită la noi. Ochii lui ne spun: „Hehei! Știu acum de ce m'ați agrăit! Vreți să mă prindeți!“

— „D'apoi ce să cetesc?“

— „Alexandria, Isop, Robinzon Cruzoe...“

— „Alea-s vechi“, ne întrerupe el.

— „Avem și mai nouă. Să dai pe la noi... Da foi românești?“

— „Da ce să fac cu ele?“

— „Ce să faci! D-tale, care ai umblat 3 ani la gimnaz în Sibiu, să-ți mai spunem ce să faci!“

— „... Aăh! Las'o în păcatele carte. Ajungem de râsul lumii“.

— „De râsul lumii?“

— „Da“.

— „Cum se poate?“

— „Da ne rād toți, dacă cetim?“

— „De ce vă rād?“

— „Zic că n'avem *alta* de lucru. Că numai sărântocii cetesc, ca să le treacă vremea“.

— „Așa zic?“

— „Așa“.

— „Cine zice așa?“

— „Ion a lui Toader și Maria a lui Gheorghe, și...“

— „Lasă numai pe noi. *Rău* zic, dacă zic așa... D-voastră să vă fie fală, că vă rād pentru asta. Să le spuneți: Tu nu pricepi și de aia răzi. Ian vărăți și tu nasu puțin și n'ai să mai răzi“.

— „Da' că de geaba le mai spui“.

— „Nu, Lazăre, nu le-o spui de geaba. Caută și le deschidă ochii. Dumneata om, cu carte...“

Lazăr se uită fălos la noi.

— „Uite, dacă te tot iau peste picior, prinde-i odată, într'o seară, când sunt adunați toți într'un loc și începe să le citești din cărțuliile alea, de cari își bat ei joc. Citește-le din foile noastre. Incepe cu strigături de pe la noi, spune-le povești de Pop Reteganul... Cunoști pe Pop Reteganul?“

— „Cunosc... da l-am aruncat în podul casei?“

— „Să-l scoți iară la lumină și să citești din poveștile lui ardelenesti“.

Lazăr dă să plece.

— „Stai, mai domol, Lazăre. — Da' spune, nu iai dela anul nou o foaie românească? Uite, nu-i rușine să n'ai *Dumneata* o foaie în casă?!“

Se uită Lazăr la noi, se tot uită...

— „Da' ajuns de pot a statului“.

— „N'ajungi omule! Cum să ajungi? Nu ți-am spus ce să răspunzi?“

— „Ce să fac eu, om bătrân?“

— „D-ta bătrân?“

Se făcea bătrân ca să nu aboneze o foaie. Tovarășul meu îmi sare într'ajutor.

— „Ia, Lazăre, că acolo stau târgurile și prețul bucatelor dela Sibii“.

— „Apăi, dacă-i așa, treacă-meargă! Noa, mă abonez la foaia dela Sibii. Da' să fie târgurile și prețul bucatelor acolo, că de nu o trimiți îndărăt“.

— „Ufff!“ răsuflăm amândoi ușurați, după ce am câștigat pe al doilea abonat la foile noastre.

*

Ar fi nesperioase rândurile acestea, dacă ar avea drept țintă batjocorirea firei Românilui.

Cetitor român! Să te doară *inima* că ai să te uiți acum, în veacul acesta, cu astfel de păreri îndărătnice și să-ți iai și tu osteneala ca stările astea să dispară, încetul cu încetul. Să nu dai din umeri, să nu desperi, să nu strâmbi din nas aristocratic — e și aceasta o ținută, dar nu este cea vrednică de un Român adevărat! — Să-ți faci *datoria*. Să fi pătruns de însemnătatea persoanei tale modeste, atunci, când aperi scrisul românesc și să te străduiești să câștigi suflete pe cărarea adevărului.

Se poate că greșesc, dar am impresia, că nu suntem toți conștii despre lupta, care trebuie purtată împotriva întunericii. Nu ne știm cu toții pionerii unei idei mari, frumoase, a culturii naționale Rândurile noastre sunt prea rășlețite.

Ar trebui să fim o falangă încheată, care cunoaște toate argumentele, aduse de țărâime împotriva cărților și a foilor, ca cu atât mai bine să dăm lupta de exterminare a pălămei, care ne-a năpădit.

Faptele sunt fapte și nu se pot nega. Avem să luptăm, ca să putem învinge. Să știm părerea țăranului nostru, să știm ce să răspundem, să ne dăm sama de ce e atât de neîncredător țăranul.

Nu luați lucrul prea ușor. Nu spuneți: „badea Gheorghe nu vrea să citească foi, cu toate că este bogat! Lui Lazăr i-e rușine de oameni, fiindcă zic câțiva din ei, că numai sărântocii citesc foi. Nu citesc? „Pagubă în ciuperci“! Vorba Românilui“. Nu! dați-vă osteneala să câștigați *suflete* pentru scrisul românesc, voi, cei dela sate, cari purtați vreo funcțiune, cari ați avut bucuria să studiați la școli. Să știți că munca aceasta n'o îndepliniți numai pentru Gheorghe și Lazăr, ci pentru generații întregi. Să rādă ori cine de osteneala voastră, voi să fiți purtătorii unui ideal. Râsul lor nu le servește spre laudă, voi mergeți înainte. Și să vă bucurați, să vă bucurați din toată inima voastră curată, dacă veți vedea cum vin țărâni să se înscrie în catastifele pentru abonarea foilor, pentru răspândirea broșurilor „Asociațiunii“ noastre, (întreprinderea cea nouă cu taxa de 2 cor. la an) pentru alte întreprinderi culturale românești.

O să am ocazie să public în coloanele acestui jurnal câteva păreri despre felul cum se răspândesc în Germania cărți pentru popor. Să nu ziceți, înainte de a ceti: „Omul ăsta vine cu Germania lui!“ Ca și când noi am fi pe aceeași treaptă culturală! „Ce s-a adevărit bun într'o țară, se poate transplanta cu mare folos într'altă, dacă nu se iau în samă unele amănunte neesențiale și dacă se aplică numai ideea fundamentală-adaptabilă.“

Iacă, unele amănunte, ca dovadă:

Un preot referează despre ostenețele, cari le-a avut în colțisorul lui de țară, într'un sat nemțesc, de a introduce lectură bună. Pe lângă toate eforturile, nu i-a reușit să încetățenească o bibliotecă populară bună, cu lectură aleasă. Motivele? Preotul crede, că poate răspunde la întrebarea aceasta astfel:

1. *Literatura fascicolară* e prea răspândită în dugheana, unde se vinde și hârtie și coloniale, „Sherlock Holmes“ și „Buffalo Bill“ sunt prea răspândite în popor. Senzația ținutește atenția oamenilor din satul lui mult mai mult, decât volumele modeste ale bibliotecii respective.

2. *Prețul* multor broșuri e prea ridicat. Poporul dă bucurios 12 bănuți, mai mult însă se codește să dea. Dovada: broșurile mai scumpe, nu se prea vând.

3. Țăranii din satul lui se uită și la *grosimea* cărții. Dacă e cartea groasă are mult de cetit — cartea e bună. Dacă e prea subțire, nici nu se uită la ea. Cărțile groase de un deget și ieftine se desfac mai bine.

4. *Titlul* cărții face mult. Dă-i un titlu modest, care nu-ți escită fantazia — n'ajungi la scop. Scrie în fruntea cărții: „mâna mortului“ și țăranul întinde mâna după carte.

5. Cărțile, la cari se observă dela prima vedere că au *scop moralizator*, sunt date la o parte. Oamenii nu vreau să citească cărți moralizatoare. O bibliotecă, din cele mai bune („Deutsche Bücherei“) a fost respinsă de un țăran, fiindcă are pe pagina primă a ficcării broșuri un protret, care seamănă cu Luther, reformatorul. „Nu, Luther nu ne trebuie!“ a fost argumentul țăranului.

6. Efect mare au *ilustrațiile*. Cu cât sunt mai multe, cu atât mai bine. Unele cărți le resping țărâni, fiindcă „n'au nici un chip.“

Amănuntele acestea le iau dintr'o revistă germană, culturală și observ, că oameni foarte deștepți, pedagogi rutinați, se ocupă cu problemele acestea.

Există chiar reviste, despre cari voiu vorbi poate la vre-o ocazie, cari se ocupă cu mijloacele cele mai potrivite de a ajunge cartea bună în mâna poporului.

Am la îndemână biblioteci editate în felul cel mai senzational posibil, cu ilustrații îngrozitoare, (mâni pline de sânge, ucigași, morți, cai sălbatici) cu titluri ademenitoare, cu o hârtie subț toată critica, întocmai ca la romanele de fascicol. Știți ce zace în fasciculele astea? Literatura cea mai bună pentru popor. Autori de elită. Și-au pus măști, ca să poată să se înstăpânească mai curând în sufletul cetitorilor dela țară și a muncitorilor de pe la fabrici. După câțva timp o să-și dea masca frumusei jos și o să le întindă mâna: Tot eu sunt! Caută-mă de aici înainte într'altă haină, mult mai curată!“

Apucătură, asupra căreia se poate discuta — dar care există.

Dacă Germanii își dau osteneala să pătrundă așa în mijlocul țărânilor, să ne fie nouă rușine să facem propagandă pentru scrisul cinstit românesc?

Am o idee. Poate prinde. Rog pe cetitorul care a cetit aceste rânduri, să se gândească la amănunte din viața sa. N'a avut nici când ocazie să recomande o carte, o foaie țărânilor? Nu crede că unele observații prinse din viață vor folosi ceva pe cărarea cea grea pentru răspândirea culturii la sate? Dacă n'a avut ocazie, să și-o facă acum, dacă este cu putință. Nu va strica să aducem în unul din numerii viitori o selecțiune de argumente, cu cari resping țărâni foile noastre. Va fi binevenit însă orice raport, care ne va spune cum s'a înrădăcinat pofta de cetit într'un sat oareși-care. Firește, numai experiența reală. Nu lucruri luate de prin cărți.

Mă declar gata să citesc scrisorile, cari vor sosi la redacție, cu observația pe plic „Ancheta”, (rog ca scrisoarea să nu conțină altceva, decât numai răspunsul la întrebarea pusă) și să raportez la timpul său ce voiu crede de cuviință.

Ancheta aceasta sper să aducă oareși-care foloase, dacă va fi îmbrățișată cu dragoste de publicul cetitor, care are durere și tragere de inimă față de poporul dela țară.

Terminul până când se primesc răspunsurile la „Ancheta” este 1 Martie nou a. c.

Discursul d-lui dr. Teodor Mihali, președintele clubului deputaților naționaliști, rostit în ședința dela 1 Februarie a Camerei ungare.

Onorată Cameră! Partidul naționalităților din Cameră a hotărât, să nu ia parte la desbaterile în chestia băncii. Și dacă totuși îndrănesc să vorbesc, aceasta se explică prin faptul, că în 28 a lunei trecute d-nii colegi Baross János și Ostffy Lajos au aflat de bine, ca în șirul desbaterilor să se provoace și la băncile naționalităților, criticându-le și în vorbirile lor atăcând aspru și pe nedreptul aceste bănci. Aceasta este cauza, că eu, ca deputat naționalist și director de bancă, care cunosc motivul înființării și acțiunea băncilor nemaghiare, și am deplină cunoștință despre realizarea scopurilor acestor bănci, îndrănesc să reflectez la afirmațiile on. mei colegi deputați, că năzuințele acestor bănci ar fi nepatriotice.

Onorată Cameră! În constelația politică actuală unicul tărîm pe care ne-am putea întâlni și ne întâlnim cu elementul unguresc este tărîmul economic, și cu durere trebuie să constatez, că tocmai din partea partidelor opoziționale s'au rostit astfel de vorbiri, cari, dacă în practică s'ar adevăra, deosebit din partea băncilor ungurești s'ar face imposibilă orice întâlnire pe tărîmul economiei naționale. Căci singur numai tărîmul economic a fost, pe care noi, dacă alt undeva nu, cu prilejul expozițiilor industriale și economice și pe tărîmul financiar ne-am putut întâlni cu factorii competenți. Opoziția, până când a fost la cărma țării, a purtat cea mai mare goană contra noastră, a naționalităților, ne-a exclus de pe toate tărîmurile, a atentat la autonomia noastră bisericească și acum, ca partid independent ajungînd în opoziție, începe luptă în contra noastră și pe tărîmul economic, căci afirmația on. colegi deputați, că băncile naționalităților ar servi scopuri politice, este neadevărată și de aceea în numele băncilor naționalităților resping cu cea mai mare hotărâre și tărie afirmația aceasta.

Indrăznesc să citesc câteva pasaje din vorbirea d-lui Baross János, ca să se convingă on. Cameră, că în întreaga vorbire, d-sa a țintit persecutarea și, hotărît, încetarea băncilor naționalităților. (Citește).

Da, în Cameră s'a instăpănit o datină rea, că atât guvernul cât și opoziția, când voiesc să atragă atenția opiniei publice ungurești, într'o anumită direcție, când voiesc să apeleze la opinia publică ungurească, totdeauna se provoacă la nenorocitul „mumus” naționalist, pentru că prin faptul acesta, voiesc să stârnesc ecou. Că până când va da publicul unguresc crezământ acestei

înfricări, nu știm, dar constatăm totuși cu bucurie, că o parte a presei democratice nu sare în bită la auzul acestor fraze, ci din alt punct de vedere obiectiv, judecă lucrurile. (Sgomot).

Onorată Cameră! E evident, că vorbirile acelea nu sunt altceva, decât o provocare, ba așa putea afirma, o instigare (Sgomot în stînga) în contra băncilor naționalităților. Dar băncile acestea aduc servicii însemnate economiei, și dacă d-nii deputați și-ar lua osteneala, ca să se convingă despre felul cum s'au înființat aceste bănci, cari au fost motivele, cari au îndemnat naționalitățile să înființeze bănci proprii, dacă ar ști d-nii deputați câte greutatea a întâmpinat înființarea lor, și dacă ar cunoaște obiectivitatea și soliditatea lor, că din cercul lor de activitate sunt excluse toate chestiile pur politice, și, că ele se ocupă exclusiv numai cu chestii financiare și economice, — atunci d-nii deputați, de sigur n'ar prezenta în colorii atât de negre chemarea acestor bănci ale naționalităților.

Îmi țin de datorință să declar, că băncile naționalităților nu au tendințe antipatriotice și contrare Statului, cum a declarat aici mai de multe ori d. Baross János, ci ele servesc interese pur financiare și economice și să năzuiesc să se ridice pe acest tărîm la nivelul, la care trebuie să se ridice oricare bancă solidă

Și într'adevăr e de mirat, onorată Cameră, că atunci când d. deputat Baross János aduce acuze atât de grele în contra băncilor naționalităților, când banca Austro-Ungară și celelalte bănci mari din Budapesta știu, că noi — cum a spus d. deputat — suntem saturați de tendințe antipatriotice, deși știu, că suntem conduși de sentimente panslave și daco-romane, totuși împărtășesc de reescompt băncile noastre, cari sume parte la banca Austro-Ungară, parte la băncile mari din Budapesta, în total se urcă la 30 milioane.

D-lor deputați! Să fiți convinși, că de când băncile naționalităților au ajuns, ca azi chiar banca austro-ungară și băncile mari din Budapesta să le împărtășească de reescompt, ele au desfășurat o activitate mai mare, au dovedit mai multă obiectivitate, decât ori care altă bancă, de oare ce on. opoziție trebuie să știe, că atât banca austro-ungară cât și băncile mari din Budapesta nu dau reescompt acelor bănci, despre cari numai s'ar presupune, că nu servesc numai interese pur financiare și economice. (Aprobări în centru).

Onorată Cameră! Dacă am introdus deja pe toate tărîmurile concepția națională șovinistă, baremi pe tărîmul financiar și economic să fim mai obiectivi și să nu ne aruncăm în față astfel de acuze neîntemeiate, cari periclitează interesele nu numai ale băncilor naționalităților ci și ale Statului. (Aprobări în centru).

Pentru că nu trebuie să se uite, Onorată Cameră, că băncile acestea îmbunătățesc starea materială nu numai a naționalităților ci și a Ungurilor, și cred, că acesta este și interesul Statului. Și dacă d. deputat ar fi cumpănit antecedentele, cari au rezultat înființarea acestor bănci, ar avea altă părere.

Onorată Cameră! Că vorbirea d-lui deputat Baross János e tendențioasă, și că într'adevăr intenționează, ca, — dacă nu azi, dar în viitorul îndepărtat, — să discrediteze băncile acestea și să le lipsească de creditul, de care să bucură, rezultă din faptul, că vorbitorul după d-sa, d. Ostffy Lajos a acceptat afirmațiile antevorbitorului d-sale, a d-lui deputat Baross János, și deja trage și consecințele și spune, că la rezolvirea acestei chestii trebuie să se țină seamă și de motivele aduse de d. Baross János și atât în stadiul de azi al chestiei cât și pentru viitor să se grijească, ca băncile naționalităților să nu fie împărtășite de reescompt și să nu li-se mai dea nici un credit. Pasajul acesta din vorbirea d-sale sună așa: (Citește) „Considerațiile acestea sunt identice cu cele spuse de antevorbitorul d. deputat Baross, (S'auzim! Strigăte: s'auzim, în stînga și stînga extremă) Se știe, d. e., că băncile naționalităților sunt armele cele mai puternice și mai tari ale agitațiilor naționaliste. Deci e evident, și aici s'a spus de multe ori, că existența băncilor ungurești și deosebit a celor din provincie, depinde foarte mult dela influința băncii de note. Dreptaceea e fără îndoială, că proiectul băncii trebuie să ia în considerare și partea politică internă a chestiei, și să se grijească, că în privința aceasta proiectul să-și formuleze astfel de pretențiuni față de banca de

note, cari prin activitatea băncii să poată contrabalansa agitația dezvoltată de băncile naționalităților”. În paranteză urmează: „Așa-i! Are dreptate! În stînga și stînga extremă”.

Vedeți deci d-lor deputați, că acestea nu sunt numai păreri individuale, nu numai afirmațiile alor doi domni deputați, cari, probabil, ar putea fi aduși la cale mai bună, ci este o credință generală a partidului 48-ist și poate și a altor domni din băncile acestea, că într'adevăr pentru viitorul îndepărtat să se ia măsuri, ca banca aceea, fie ea comună, autonomă, sau orice fel de bancă națională — să i-se impună, ca față de noi...

Eitner Zsigmond: Nu față de noi: numai față de năzuințele antipatriotice!

dr. Teodor Mihali: ...să fie mașteră și neîndurătoare.

Când îmi reamintesc situația financiară de acum 20 de ani — când s'au înființat băncile naționalităților — pot să afirm și să asigur Onorata Cameră, că motivul înființării băncilor românești, slovacăști, săsești și în general a băncilor naționalităților e a se căuta în cerințele economice, pentru că înainte cu 20 de ani în ținuturile locuite de naționalități, deosebit la periferii, țărâmul român, slovac sau de alt neam nu căpăta împrumut de nicăiri. (Aprobări în centru).

Huszár Károly (dela Șarvar): Nici ungurul nu a căpătat!

Dr. Teodor Mihali: Mă pot provoca la un caz, când cu cel mai bogat țărân m'am dus la o bancă ungurească din Dej și pe lângă chizeșia mea am voit să-i mijlocesc un împrumut de câteva sute florini, în scop de a cumpăra o moșie, dar am fost refuzat. Și dacă mă veți întreba, că ce m'a îndemnat, ca să înființez bancă în Dej, cu conștiința liniștită v'as răspunde, că atunci mi-s'a întărit convingerea, când numita bancă de trei ori mi-a refuzat cererea. Atunci i-am zis directorului acelei bănci: „D-le director îți voiu arăta, că vor fi bani”. El adevăra, că nu sunt bani, nevoind a mă ofensa, că simplamente nu-mi da împrumut.

Și în felul celei înființate de mine la Dej, s'au înființat și băncile din celelalte localități, reclamate tot numai de cerințele economice. Nu voiesc să plictisesc onorata Cameră cu istorisirea piedecilor câte au întâmpinat înființarea acestor bănci. Sigur, că și cercurile administrației au fost pătrunse tot de aceleași idei, pe cari le-a amintit aici numitul domn deputat, ș. a. că institutele acestea servesc scopuri antipatriotice. S'a întâmplat, că unele statute au trebuit prezintate mai de multe ori la tribunale. Deși n'au fost în contrazicere cu legea comercială, deși au fost la fel cu statutele altei bănci aprobate de tribunal, când în sfârșit după aprobarea din partea tribunalului, firmele acelea au trebuit anunțate și în „Budapesti Közlöny”. Vorbesc din experiență, că timp de-un an a trebuit să se stăruiască, ca numitul ziar să publice firmele respective.

Onorată Cameră! Vreau să spun, că azi am învins greutățile începutului. Noi, cari conducem aceste institute, ne putem da seama despre chemarea nobilă și însemnată, și pe lângă aceea și grea, pe care am împlinit-o în timpul activității noastre, și putem constata, că nu numai n'am permis realizarea vre-unei direcții politice în activitatea noastră la institut, ci am grijit și de aceea, ca pentru institutele noastre să creștem slujbași chemați și să creștem poporul însuș, ca împrumuturile de bancă să le știe investi bine și folositor, iar nu spre paguba lui

După ce am învins și acestea, am îndrăznit să recurgem la reescomptul băncii austro-ungare și a celorlalte bănci mari din Budapesta. Puteți fi convinși, că plenipotențiații băncii austro-ungare și a băncilor mari din Budapesta au împărtășit de reescompt băncile noastre numai sub condițiunea, ca să li-se dea dreptul de a putea examina cărțile institutelor și începând dela procesele verbale examinarea tuturor registrelor, cambiiilor și obligațiilor. Noi li-am răspuns: poftiți, noi lucrăm pe față, aici e vorba de o chestie economică, dacă veți constata greșeli făcute din nebagare de seamă, să ne faceți atenți. Institutele acestea s'au convins, că noi lucrăm loial, deschis, ce-i drept ne-au făcut atenți, dar s'a întâmplat și aceea, că și experții trimiși ai băncii austro-ungare au spus, că de mulțori și ei ar putea învăța, deoarece practica vieții îl învață pe om cum să plaseze împrumuturile mici, cum să se tracteze cu puținul credit al neștiutorului de carte,

ca și aceia să primească împrumuturi, și să nu le fie spre pagubă. Pe baza bilanțului băncilor românești s'a constatat, ce-i drept, că s'au ridicat sume considerabile, sub titlul de binefacere. S'a amintit în unele locuri drept laudă, în altele drept acuză, pentru că s'a zis, că acela n'a fost scop de binefacere, ci politic.

Acuza aceasta, fiind neîntemeiată și de oare ce ar slăbi creditul băncilor noastre, o resping cu toată tăria. (Aprobări în centru. Contraziceri la stânga extremă). Conform ziarului deputatul Baross declară, că acestea nu se întrebunțează pentru scopuri filantropice, ci pentru cele politice, tot atunci făurește împotriva băncilor maghiare acuza, că pentru scopuri politice nu mai dau nici un fel de dividende.

Eu nu sunt chemat să iau apărarea băncilor maghiare. Eu ca om privat, chestiunea financiară o consider de independentă față de diferite atitudini de partid ori concepțiuni politice și o știu din viață, că de câte ori am întâmpinat dezastre materiale economice, inundări, și rumperi de nori, recurgând publicul la ajutorul băncilor mari, acelea totdeauna au contribuit cu prisos; iar de scopuri publice și de binefacere băncile ungurești au ținut cont totdeauna și țin și azi. — (Dinspre centru: S'auzim! S'auzim!) Astăvară chiar în urma catastrofei ce am îndurat, au contribuit nu numai banca mea ci și toate băncile ungurești din comitat cu sume considerabile. Și pe terenul acesta ar fi nespuse de periculoasă o validitate a concepțiunilor politice, dând dividende băncile pentru scopuri politice. Aici în Cameră am auzit, că d-voastră vă imputați unul altuia ingerința unei bănci la alegeri, ce de s'a întâmplat într'adevăr, e de condamnat.

Un stimat coleg dintre d-voastră a amintit, că noi avem legături cu băncile boeme. Suntem siliți să susținem aceste legături, având în vedere, că ele ne-au întins mână de ajutor când cu criza financiară din timpul din urmă și au pus stavilă tendinței de a forma băncile mai mari cartel. Băncile boeme s'au purtat cu atâta complezanță în cât, deși dispun de milioane, la cea mai neînsemnată recercare răspundeau în limba băncii respective. — Eu cunosc referințele de acolo și să-mi credeți d-lor deputați, că nu păcătuiesc naționalitățile, înființând în mod cinstit bănci și făcând concurență cinstită, că nu cred să fie poporul unguresc avizat, de al feri de o concurență cinstită. Sunt convins că e de prisos să asigurăm poporului unguresc astfel de garanții și avantaje, cari să-l ferească de concurență.

Nu știu dacă din rezultatele datelor statistice la cari s'au provocat domni din opoziție, va ieși în evidență, că noi am câștigat mai mult pământ dela Unguri ori ei dela noi...

Președintele (sună). Eu prea bucuros Vă dau voie d-lor să vă desfășurați părerile față de unele aserțiuni ce ni-se par nejuste, însă ce privește întinderea acestei desfășurări, va rog să luați în considerare, că de prezent se desbate proiectul de prelungire a privilegiului băncii austro-ungare. (Aprobări din dreapta).

M. Horváth: Vorbește despre banca independentă maghiară.

Dr. Teodor Mihali: Declar, că...

St. C. Pop: Reflectează la vorbirile și acuzele de până acum. (Zgomot).

Președintele (sună). Vă rog de liniște.

Dr. T. Mihali... că chestiunea ce o tratez e în legătură cu proiectul amintit și abia într'atâta o am atins, încât am considerat de datorință, fiind în credința, că servesc atât interesul naționalităților din Ungaria, cât și cele ale țării dacă protestez împotriva bănuielilor și atrag atențiunea celor din opoziție asupra împrejurării, că atunci când pretind pentru unguirime protecție și prerogative față de noi, să nu se mire, dacă străinii, cari petrec cu atențiune desbaterile noastre, o se vadă, — cum m'am năzuit să vă demonstrez la începutul vorbirii mele, — că în Ungaria nici pe terenul economic nu e asigurată egalitatea naționalităților. (Contraziceri din stânga).

Acum în convingerea de a fi satisfăcut datorințelor mele, mă conformez admonițiunii d. președinte și trec la tractarea chestiunii băncii. Aici mă mărginesc la declarația, că noi, partidul național chestia băncii o considerăm pur și simplu de o chestiune economică. La desbateri nu luăm parte, însă ascultăm cu paciență. Am urmă-

rit discuțiunea de pân'aci fără să aflăm ceva nou. Intreaga discuțiune să învârtă în jurul întrebării: este oare chestia băncii naționale chestiune politică, de drept ori o simplă chestie economică, financiară? În privința asta fie-mi permis să cred, că părerea partidelor s'a format, s'a cristalizat deja și azi nu mai poți abate pe nime dela părerea sa. Din partea noastră banca comună nu e decât o problemă curat economică. E întrebarea deci, care o să poată satisface mai bine trebuințelor economice ale țării și locuitorilor ei. Iar aici trebuie să recunoaștem, că banca austro-ungară și-a împlinit până acum rostul — bine. Constatăm pe baza experiențelor, că aceasta bancă corespunde deplin pretențiunilor de credit ale Monarhiei.

Constatăm, că creditul țării la ridicat în ochii străinătăței, și constatăm, că în timpul mai nou și față de noi, de naționalități să poartă mai echitabil deși nu în măsura la care ne așteptam. Face prea grele restricțiuni, că abia foarte mici împrumuturi ne dă cu 4 și 4^{1/2} la sută. Inșă totuși susținem legăturile cu ea, pe motivul, că suntem mândri de legătura ce o avem cu banca austro-ungară prin aceasta crescându-ne autoritatea și creditul la celelalte bănci. (Mișcări la stânga extremă).

Dacă s'ar da importanță astorfel de principii pe țărâm financiar, îndeosebi în chestia băncii, ca numai anumite tendințe politice să se valideze, faptul acesta ar fi în dauna și pe contul instituțiunilor noastre.

Să fie convinsă on. opoziție, că atunci când au rescomptat Banca austro-ungară și cu ea celelalte institute din capitală băncile naționalităților, au promovat și propriile lor interese. Căci banca austro-ungară și celelalte bănci mari pentru fiecare caz pot să depună anual 30—40 milioane coroane în modul cel mai sigur, pentru că valorile acelea nu se vor pierde, căci aceasta o garantează nu numai cele vre-o trei-patru ori cinci subscrieri, dar acolo este și garanța băncii. Când e vorba de bani ori afaceri comerciale, toți conducătorii politici trebuie să se desbrace de tendințele politice, oricât de pătimase ar fi politica, căci numai așa putem să-i privim de financieri buni.

I. Kovács: În praxă însă faceți altcum, numai în teorie e așa!

T. Mihali: Nu știu, că d-nul deputat o face altcum sau ba, dar aș voi să-l văd în Ardeal, ca să-i arăt, că nu este altcum.

I. Kovács: Mă învoiesc!

V. Sümegi: Iți arăt, că nu-i așa! Moșiile Săcuilor le cumpărați și cu preț îndoit! (Zgomot). (Președintele sunând): Mă rog liniște!

T. Mihali: M-am întrebat, că oare ce soarte vor avea băncile naționalităților, dacă ar fi în ființă acele vederi, cari s'au auzit aici? Și răspunsul cel dintâiu a fost, că nu va fi altă scăpare, decât disolvarea institutelor de bani.

Dacă naționalitățile nu vor avea credit, nu vor înainta pe teren economic și mulți vor fi siliți să emigreze în America. Interesul Statului nu este acesta, ci ca aici în țara aceasta să fim cât mai mulți, bogați și culți. Căci numai așa avem vază în fața străinătăței. Pe de altă parte, dacă banca austro-ungară și institutele din Budapesta ne vor detrage reescomptul, vom primi banii și de altundeva. Străinătatea azi ne este deschisă în ce privește banii și dacă se poate aduce azi carne din Argentina, ceea ce e cu mult mai greu, atunci putem căpăta bani cu mult mai ușor din Viena, Berlin, Praga, Paris și Londra. (Așa e! în centru!) Și oare nu săvârșesc institutele lucru patriotic, când caută credit în patrie, la banca austro-ungară și la institutele din Budapesta? Putem fi învinuiți pentru aceasta? Invinuiți institutele noastre, că își depun banii pe la băncile noastre, unde sunt mai siguri banii și mai cu venit! Atunci am fi demni pentru aceasta învinuire, când am fi mers în străinătate, ca să aducem de acolo capital. Doar în străinătate sunt în ziua de azi atâtea capitale, că nu au unde să le pună. Căci, dacă va merge cineva în străinătate și va arăta, cât e capitalul, fondul de rezervă, oare nu va primi bani?

Altfel, am puține de zis referitor la bancă, pentru că am enunțat deja, că noi naționalitățile vedem în bancă numai o afacere economică și de aceea partidul naționalist, e pentru banca comună, căci își vede asigurată în modul acesta creditul. Suntem aderenții băncii comune, cu toate că avem cea mai mare neîncredere față

de guvern, care nu numai la alegeri, dar și acum ne persecută și numai de curând s'a pușcat asupra poporului într'o comună românească de lângă Făgăraș, la Galaț (Zgomot).

Președintele: Fac atent pe domnul deputat acum deja a doua oară, să binevoiască a vorbi la obiect.

Teodor Mihali: Eu așadar, cu toate că avem cea mai mare neîncredere față de guvern, în chestia aceasta, care nu este a guvernului ci a țării, primesc proiectul în general, deoarece servește interesele țării (Aprobări la mijloc. Zgomot în stânga.)

V. Sümegi: În toate afacerile comune faceți așa! (Zgomot).

GLUME.

La spital.

Un nenorocit, care căzuse de pe o casă și își rupsesse un picior, este dus la spital.

Trebuie să-i tăiem amândouă picioarele, spuse doctorul Romulus, după ce-l examină.

Ba, numai unul, răspunse camaradul său, doctorul Justin. — Ba, amândouă, replică doctorul Romulus.

Atunci, ști ce, hai să i-le tăiem pe amândouă, răspunse doctorul Justin; trebuie să ne certăm noi, numai pentru atâta?

*

În tren.

Un Jidan simplu și îmbrăcat cât se poate de prost, voi să se urce odată într'un compartiment de clasa I. Conducătorul se apropie de dânsul și-i spune:

— Aici nu te poți urca, fiindcă acest compartiment, este rezervat pentru un episcop.

Jidanul, îl privește fix și cu un aer destul de grav, îi răspunde:

— Dar de unde ști dimiata, că nu sunt eu episcopu, ha?

Indemnăm pe onorații cititori a se abona la ziarul „Românul“, organul autorizat al comitetului central executiv al partidului național român din Ungaria și Trasilvania.

Abonamentul este pentru numărul de zi:

Pe un an	28	Cor.
Pe 1/2 de an	14	„
Pe 3 luni	7	„
Pe 1 lună	2'40	„

Pentru numărul poporal:

Pe 1 an	4	„
Pe 1/2 de an	2	„

Pentru România numărul

de zi pe 1 an	40	franci
pe 1/2 de an	20	„
iară numărul poporal	10	„

Numărul poporal va apărea în fiecare săptămână Vineri dimineața.

Abonamentele, inseratele și toate scrisorile referitoare la administrarea ziarului se vor adresa: Administrațiunii ziarului „Românul“ — Arad (Str. Battyányi nr. 2), iară scrisorile privitoare la partea redacțională se vor trimite: Redacției ziarului „Românul“ — Arad (Str. Battyányi nr. 2)

Agricultură.—Industrie.—Comerț

Problemele clasei noastre de mijloc

După ce am precizat în n-rul poporal trecut al ziarului nostru, cari sunt problemele clasei noastre de mijloc vom încerca să arătăm mijloacele și căile, cari ne pot fi de folos pentru îndeplinirea acestor probleme. Pentru unitatea ideilor vom păstra titlul de sus, ca astfel să se observe și exterior legătura ce există între articolele, pe care avem intențiunea să le publicăm în chestia aceasta.

Am spus în articolul precedent, că una dintre cele două probleme ar fi: dezvoltarea interesului la țărănime față cu clasa de mijloc. Acest interes trebuie să se ramifice în două direcțiuni: pe deoparte ca țărănimea să sprijinească pe meseriașii și negustorii noștri, pe de altă parte ca să îmbrățișeze ei singuri aceste meserii.

Ținând seamă de dispozițiile firești ale țărânului român și de împrejurările locale în care trăiește, nu vom putea aștepta dela el ca să-și părăsească vechea lui ocupație de plugar și crescător de vite și să îmbrățișeze alte meserii, care pe deoparte îi sunt necunoscute, iar pe de altă parte nu-l pot ademeni prin nimic atrăgător. Când merge la orașe vede că numai străinii se îndeltnicesc cu meșteșugurile, iar de se află pripășit și câte un Românaș, acesta învârtește meseria cea mai de rând, ciobotar, rotar, faur, ș. a. de felul acesta, și-i așază pe la marginile orașului. El își face judecata după aceea ce vede și nu-i poți lua în nume de rău, dacă nu poate pătrunde și înțelege cauza acestei stări de lucruri. Judecata aceasta i-se întărește și prin lucrurile ce le vede în satul său, eăci din vina proprie a meseriașilor noștri, pe satele noastre se așază aproape numai oameni neisprăviți, cari abia așteaptă să treacă termenul legal de doi ani, pentruca să se facă de sine stătători. Astfel de tineri nerăbdători simt, că la orașe n'au ce căuta cu „măstria” lor de-a meșteșugi câte ceva și prin urmare fericesc satele noastre, unde din motive, cari le vom arăta mai pe larg în alt loc, duc o viață de cârpaci în meserie.

Dobânda ce se poate observa pe urma asforfel de meșteșugari nu-i de loc de așa fel încât să îndemne pe țărânii noștri, conservatori din fire, a-și face copiii meșteșugari.

Lucrul acesta însă nu se poate îndrepta cu una cu două, de azi pe mâne, ci aci trebuie muncă serioasă și sistematică. Pentru a putea desvolta o astfel de muncă se cere mai înainte de toate, ca nici să nu tănuim slăbiciunile noastre, dar nici să nu trecem cu dispreț peste sărăcia noastră. Datorie sfântă avem să cercetăm obârșia relelor și să căutăm întru cât e cu putință a îndrepta ce este de îndreptat. Vom lua sub privire mai întâi partea aceea a chestiei, care ne poate aduce la scopul nostru mai apropiat, lăsând partea ce se referă la problema a doua precizată în articolul precedent, ca să o dezvoltăm când vom ajunge a vorbi despre aceasta.

Cu toate, că trebuie să susținem afirmația noastră de sus, că atât la orașe, cât și la sate stăm rău cu meseriașii noștri, nu putem să nu recunoaștem, că avem excepțiuni laudabile și într'un loc și într'altul. Avem firme românești, cari în toate privințele pot sta alături de cele streine similare, și cari au singurul cusur, că nu-și dau silința a străbate la pătura groasă a poporului nostru românesc.

Căile pe cari își pot ajunge acest scop sunt diferite, precum diferite sunt și greutățile, cari le stau în cale și dintre cari cea mai mare este neîncrederea țărânului român în meșteșugarul sau negustorul consăngean. Această neîncredere o împărtășesc și intelectualii și cu durere trebuie să constatăm, că de multe ori această neîncredere e bazată.

Păcatul național, care ne stăpânește pe toți, îl aflăm în plină măsură și la clasa noastră de mijloc. Meseriașii noștri, cari au o concurență atât de puternică în colegii lor streini, ar trebui să-și dea toată silința ca în ce privește solidari-

tatea lucrului să nu fie întru nimic mai pe jos ca cei streini, iar în prețuri să fie, dacă nu mai ieftin, cel mult tot numai așa de scumpi ca și străinul că nu dispun de capital corespunzător pentru cumpărare de marfă bună și din lipsă de lucrători buni, căci mai toți maestrii noștri speculează cu aceea ca să-și facă treburile cu învățării fără plată, iar calfele fiind numai așa ca de sămânță prin atelierile românești. A doua condițiune e o slăbiciune eminentă românească, căci întocmai ca și intelectualii noștri încearcă și meseriașii a ajunge cât mai îngrabă la bunăstare.

Înaintarea progresivă ei nu o cunosc, iar râvna după îmbogățirea repede îi silesc a risca afacerile cu interese mari, prin ceea ce însă ei ajung tocmai la contrarul scopului dorit. Pe lângă aceste greșeli cardinale se pare că meseriașul român și-a uitat înțeleapta vorbă că „gura dulce mult aduce”. Într'adevăr că te surprinde deosebirea aceasta radicală între țărânul român și între meșteșugarul român. Pe câtă vreme țărânul e blajin, prevenitor, de multe ori chiar prea umil, meșteșugarul nostru e dur, respingător și poate merge chiar până la obrăznicie. Să nu cumva să faci vreo observare la lucrul lui, căci în loc de a te lămuri ori a-ți cere scuză pentru eventuala greșală, te împroașcă cu vorbe ca un cocis secuesc. N'au ei destule prilejuri să vadă cum se poartă meșteșugarii streini cu oamenii noștri, cari sunt mai susceptibili decât ori și care dintre popoarele conlocuitoare?

Meseriașii noștri disprețuesc cu desăvârșire reclama, acest suflet al industriei și negoțului. Azi sunt pline toate ziarele, revistele și călindarele de anunțuri. Câte din acestea sunt dela firme românești? Și ca dovadă, că cei cari înserează în foi fac ispravă, amintesc dintre cei puțini pe d. Ioan Petrașcu, croitor în Sibiu, care prin reclama din foi a ajuns de are clientelă în toate părțile locuite de Români. Inserarea firmei în foi costă parale, e adevărat, dar dacă se face sistematic necondiționat trebuie să-și aibă efectul și rezultatul așteptat. Dacă te anunți de două trei ori în vre-o foaie, cum poți aștepta ca publicul mare să te țină minte și să ți-se adreseze, când are nevoie de ceva? Și la facerea reclamei trebuie să fi stăruitor întocmai ca și la lucru. Despre felul de a face reclamă vom vorbi poate cu alt prilej mai pe larg.

O plângere generală a țărânului român contra meșteșugarilor e purtarea puțin părintească și pedagogică a patronilor față de ucenici. Sunt atât de dese cazurile de tratament necorespunzător din partea stăpânilor față cu băeții aplicați la meserii, încât nu e de mirat, că țărânii cu ceva prindere nu se pot hotărî a-și da băeții lor la învățătura vre unei meserii.

Aceste sunt, după părerea noastră, scăderile principale ale meșteșugarilor noștri. Le-am relevat în ferma credință, că numai așa are înțeles toată discuția, dacă te folosești de un ton franc și sincer. Învăluind adevărul în haina minciunii, care poate ar fi mai plăcută și mi-ar aduce poate chiar și recunoștință, ar triumfa minciuna, iar adevărul ar rămânea tot așa cum este: trist și dureros. Medicul, care nu are curajul să taie în rană nici nu poate nădăjdui să o vindece, prin ceea ce nu voim să zicem, că dela noi va porni mântuirea. Credem însă, că cu ideile ce le vom dezvoltă în câteva articole viitoare vom putea fi de folos cauzei clasei noastre de mijloc.

Ioan Băilă.

Impletirea coșurilor

Promisesem acum două săptămâni să vă arăt și impletitul coșului oval (lungureț) și cel cadrat (în patru colțuri). Deși aceste coșuri nu sunt întrebuițate prea mult în gospodăria dela țară, totuși țin a vă descrie și impletirea lor, în speranța, că pot contribui cât de puțin la dezvoltarea industriei casnice. Astfel asigurând, chiar și un câștig în bani, feciorilor noștri delas ate.

Coșul oval. Începem bine înțeles cu fundul coșului. Impletirea acestuia este aceeaș cu a fundului dela coșul rotund. Deosebirea este, că pentru a se da o formă ovală coșului, nuielele nu se așază în formă de stea ci punem trei nuiele lungi, peste cari așazăm curmeziș dela mijloc începând, două de-o parte, două de alta de cele mai mici. Numărul nuielelor curmeziș se schimbă de altfel după mărimea coșului. — Partea cealaltă a coșului se face după îndrumările din numărul trecut. Observ, că la coșurile lungurețe fie cu o toartă mare, cu două mici sau chiar fără toarte se întrebuițază material mai ales, mai bun și mai mlădios. Urmează acum să arăt cum se face:

Coșul cadrat (în patru colțuri). Acest coș e de formele cele mai variate. Vedem coșuri de mână, coșuri de lemne, coșuri de călătorie (geamantane). Aici însă nu am intențiunea de a vă arăta pregătirea feluritelor cadrate coșuri. Pentru noi este de interes numai și numai tipul, a-decă forma cea mai simplă, pregătirea formei, pe a cărei calapod suntem în stare a împleti cu nițică desteritate și putere de combinație ori care fel de coș cadrat.

Să începem însă dela început. Impletirea fundului trebuincios la sojul acesta de coșuri de răchită, se deosebete foarte mult de pregătirea fundului pentru coșul lungureț și coșul rotund.

Luăm scândura cu găuri pentru împletirea fundurilor și alegând un șirag de găurele potrivit cu lățimea fundului ce voim să-l avem, introducem în toată gaura câte o nuia pe jumătate mai lungă decât lungimea coșului ce o să-l împletim.

La margine împlantăm câte doi țaruși legați deolaltă și încodată așa de groși ca ceilalți. O să dobândim astfel un șir de țaruși așazăți ca luminările într'un sfeșnic cu multe ramuri.

Fundul acesta îl lucrăm cu o nuia în felul cum l'am arătat în numărul 4 al „Românului”. Așazăm adecă nuiaua cu care vrem să pornim lucrul, între cei dintâi doi țaruși dela stânga noastră, apoi o dăm spre dreapta pe dinaintea țarușului al doilea și pe după țarușul al treilea, aducându-l iarăși prin fața celui al patrulea și așa mai departe tot înainte până-ce ajungând la cealaltă margine încunjurăm țarușii legați, întorcându-ne înapoi acum dela dreapta spre stângă.

După-ce am ajuns cu impletirea la înălțimea dorită, adecă avem lungimea fundului, îl scoatem din scândură și retezându-i țarușii îl punem pe cealaltă scândură de împletit ținându-l cu sula de scândură, astfel, ca să-l putem învărti ușor în vremea lucrului.

Acum facem păreții coșului. Sunt păreții înguști și păreții lungi. Și la cei dintâi și la cei de ai doilea pregătim țaruși bine ascuțiți și îi vârăm în impletitura deasă a fundului jur împrejur. La cele patru colțuri ale coșului cioplăm țarușii tari și de trei ori mai groși ca ceilalți din lemn de fag și de frasin. Aceștia îi întărim apoi la fund de un capăt cu cuițe mici și ne apucăm de împletit. Impletim după plac cu o nuia ori cu trei, întocmai ca la coșul rotund. Asemenea și tivitul coșului e acelaș, decât că țarușii din colțuri se îmbracă cu o nuia subțire — să fie mai tare coșul și mai frumos.

În fine — sunt coșuri cu capac (coperiș). Capacul se împletește întocmai ca și fundul și se țivește la marginile înguste. Dela un coș astfel împletit mai lipsesc închizătoarele și urechile (toartele) ca să fie gata.

Pregătirea acestora însă am amintit-o în Nr de azi două săptămâni.

Sfaturi practice.

Pentru a stărpi șoarecii de casă: Să se fiarbă câteva crumpene și până sunt fierbinți, să se împlantă în fiecare 15—20 chibrituri (aprinjoare). Aci să se lase până ce crumpenele se răcesc, când apoi se delătură chibriturile, iar crumpenele se învăluie în făină ori în zahăr pisat bine și se așază la locurile unde sunt șoarecii. Care

cum va mânca din crumpene, va peri, și așa ușor vom scăpa de ei.

Contra furnicilor la pomi: Prepară apă tare de săpun, cu aceasta stropește și udă locurile pe unde umblă furnicele, sau trupina pomilor.

Stârpirea gărgărițelor din grâu: În grămezile de grâu să se bage raci vii, așa de afund, în cât să nu poată ieși afară. Gărgărițele se bagă în trupul racilor și în 24 de ore le mănâcă toată carnea din ei; coaja racilor rămânând plină de gărgăriță, se scoate din grâu și se aruncă în foc. Făcându-se mai de multe ori aceasta, vom isbuti a stârpi de tot aceste insecte. Se mai poate stârpi gărgărițele și în modul următor: Să se ia ramuri verzi de soc cu tot cu frunze și să se acopere bucatele; ba încă și printre gărgărițe să se vâre ici-colo; și gărgărițele vor pieri.

Stârpirea stelnițelor: Dacă toate cuiburile sau crepăturile le vom spăla cu apă de săpun fierbinte, suntem siguri, că dispar, nu numai stelnițele, ci și ouăle lor.

Al doilea sfat. Să luăm foi verzi de cele mai grase de cânepă, și să le pisăm bine, să stoarcem apoi mustul lor și să-l amestecăm cu fiere de vită. Cu această mestecătură să ungem crepăturile paturilor și a păreților, și în câteva zile nu vom mai vedea stelnițe. Care cum iese și dă de acest miros, moare sau fuge.

Al treilea sfat. Să închidem ferestrele casei bine și casa să o umplem cu cânepă verde cum am cules-o, ori cu handuri verzi, și închidem ușa bine vr'o 4 zile și 4 nopți; în acel timp nimenea să nu umble în ea. Mirosul cănepei intră în toate crepăturile casei și ale mobilelor și le omoară.

Muscătura de albine și alte insecte: Mijlocul cel mai bun și simplu contra mușcărei de albine și insecte, e „sucul de ceapă”. Se taie o ceapă cu cuțitul în două, și după scoaterea acului insectei, se freacă bine cu ea locul, unde am fost mușcați. Durerea încetează la moment și nu să face umflătură.

Testamentele

— Sfaturi juridice privitoare la felul cum trebuie făcute testamentele —

În numărul poporal anterior al „Românului”, am amintit, că testamentele private, — adică, acelea care nu se fac la notarul public — sunt de 2 feluri: testament verbal cu graiul viu — și testament în scris.

Explicând pe larg formalitățile testamentului făcut cu graiul viu, ne rămâne acum să cunoaștem cari sunt formele, în care să se facă testamentele în scris.

La testamentele făcute în scris sunt tprescise recerințe generale, — adică recerințe de acelea, cari la toate testamentele făcute în scris trebuiesc observate și recerințe speciale — deosebite, cari trebuiesc ținute în seamă, la testamentele făcute în scris, când testatorul știe să scrie și să citească și prin urmare testamentul îl poate subscrie singur, și care se deosebesc cu mult de acele testamente făcute de un testator care nu știe ceti și scrie și prin urmare numele său îl subscrie vre-un martor oare-care.

I.

Recerințele generale ale testamentelor făcute în scris sunt următoarele:

1. Locul și timpul facerii testamentului.
2. Martorii, cari trebuie să fie în număr de cel puțin 4, și care trebuie să fie cu toți de față dela început și până la sfârșitul testamentului. Toți acești martori trebuie să cunoască pe testator, și cel puțin 2 să știe ceti și scrie.

Ca martori nu sunt primiți: a) cei ce nu au împlinit 18 ani, b) orbii, surzii și mușii; și c) cei ce au fost pedepsiți pentru vre-o crimă sau faptă rea.

Dintre martori nu e iertat să fie nici unul neam (înrudit) cu acela, căruia testatorul, îi

lasă ceva, pentru care fapt, e mai bine ca oameni cinstiți, străini și cu totul desinteresați de averea testatorului să fie chemați la facerea testamentelor.

II.

Recerințe speciale — deosebite pentru testamentele în scris

1) dacă testatorul știe ceti și scrie sunt: Se cere ca testatorul înaintea a lor 4 martori, cari sunt cu toți deodată de față, în limba românească, să declare cu graiul viu, că ceia ce s'a luat în scris e testamentul său și după aceasta în fața acestor 4 martori să subscrie cu mâna proprie testamentul, iar unul dintre martori sub numele testatorului să scrie în testament despre întâmplarea acestora un fel de adeverință în forma aceasta:

„Noi subscrișii martori prin aceasta adeverim, că testatorul Ioan Albu — pe carele îl cunoaștem în persoană, — înaintea noastră, cari deodată împreună am fost de față, a declarat, că documentul acesta e testamentul său și acela în fața noastră l-a scris.”

Dat etc.

Petru Negru m. p.

† Alexandru Tare

† Moise Vesel

George Roșu

martori — și subscriitorul de nume alui Ales. Tare și Moise Vesel.

Precum se vede din cele expuse mai sus, dacă testatorul știe ceti și scrie, martori nu trebuie să cunoască conținutul testamentului, ci numai atâta se cere, ca testatorul să declare înaintea martorilor că documentul e testamentul său, pe care să-l subscrie în fața lor și martorii au datoria, ca aceasta să o dovedească conform clausulei pe testament.

Aici atât trebuie. E de observat, că numele acelor martori, cari nu știu să scrie, îl subscrie un martor știutor de carte care arată în scris, că dânsul e scriitorul acelor martori cari nu știu carte și deci nu pot subscrie.

2. Dacă testatorul nu știe ceti și scrie sau prin o întâmplare oare care, (morb sau defect) nu poate scrie, recerințele legii sunt următoarele:

a) ca martorii să cunoască cuprinsul testamentului, pentru care scop, trebuie ca toți acești martori, să știe vorbi românește;

b) ca testamentul luat în scris din partea unui martor, în prezența testatorului și a tuturor martorilor deodată să fie pe larg, și în întregime cetit tuturor.

c) ca după cetirea testamentului în fața tuturor martorilor, deodată împreună, testatorul cu grai viu să declare că documentul ce-i s'a cetit: e testamentul său

d) ca după aceasta declarație tot înaintea martorilor testatorul să întărească documentul, cu tragerea crucei înaintea numelui său, iar numele testatorului pe document să-l subscrie vre-un martor ca subscriitor de nume.

e) după formalitățile aceste, unul dintre martori să inducă o clausulă — care dovedește cele de sub — precum urmează:

„Noi subscrișii martori de testament, prin aceasta adeverim, că testamentul acesta alui Ioan Albu înaintea dânsului și a noastră a tuturor, cari împreună și deodată de față am fost, din partea martorelui Petru Negru în întregime s'a cetit, și după aceea testatorul ne-a declarat, că acesta este testamentul său și că testatorul documentul acesta înaintea noastră l'a semnat, cu tragerea crucei înaintea numelui său“

Dat, etc.

Roșu George mp.

Alexandru Tare,

† Vesel Moise,

Petru Negru m. p. martore,

cetitorul testamentului și subscriitorul numelui testamentului și martorilor Alesandru Tare și Moise Vesel.

Acestea ar fi în liniiaminte mari, cerințele ce le pretinde legea la facerea testamentelor. Trebuie însă să remarcăm, că *judcătorii noastre*, cerința aceasta a legii, că dintre 4 martori cel pu-

țin doi trebuie să știe să scrie și să citească așa o explică, că numai pe acel martor îl consideră, ca pe unul, ce știe carte care le știe citi, *scrie și vorbește în aceea limbă, în care e scris testamentul*. Ceiace însă, că dacă doi dintre martori nu știu limba ungurească, în care de regulă fac notarii dela sate testamentele plugarilor noștri, testamentul se nimicește.

*

Praxa aceasta judecătorească de fapt a avut urmări îngrozitoare pentru poporul nostru, căci împrejurarea aceasta dă mai multă ansă la procese. 90% din testamente pe baza aceasta se nimicesc, și bieții moștenitori numiți în testament, cari în înțelesul testamentului se credeau de drept, moștenitori, sunt târșiți în procese și pe lângă faptul că își perd și dreptul de moștenire, de multe ori au să plătească sute în spese de proces.

Oamenii frunțași ca judele comunal, jurații, cari știu carte românească, dar nu știu ungurește fiindcă nu au avut lipsă de această limbă, sunt socotiți de oameni neștiutori de carte și deci sunt neprimiți ca martori.

Ce să facă bietul nostru popor? Pe cine să cheme ca martore la un act așa însemnat? Pe cărciumarul jidan, carele știe ungurește, în care însă n'are încredere și stă departe de inima lui?

După cum se vede, în acest din urmă punct legea e foarte nefavorabilă poporului nostru și din această cauză multe lacrimi și multe nevoi au întâmpinat de un șir îndelungat de ani, frații noștri, atât de năpăstuiți... Ca să schimbe acest punct, nu le e permis nici advocaților români, deși pe tema aceasta au lucrat și dânsii cu destulă tarie, din nefericire însă fără nici un rezultat.

Dar dacă nu putem să schimbăm explicația rea a judecătorilor, trebuie să ne ajutăm noi înșine.

Cum? Ușor. Să pretindem dela notarul dela sate să facă testamentul în limba noastră românească! Dacă domnia sa nu știe sau nu voește, să nu-l încredințăm cu afacerea aceasta, ci să îi rugăm pe preoții sau învățătorii noștri.

Preoții și învățătorii noștri pe baza celor sus expuse vor putea face testamente bune, și lucrul acesta și pentru testator e mai liniștitor, dacă aude limpede din scrisoare voința sa cea din urmă și dacă s'a strecurat în scris ceva greșală, el o va putea îndrepta, având testamentul să fie cea mai curată voință din urmă a testatorului.

Acolo unde e împedecat preotul sau învățătorul, să facă testatorul testament cu graiul viu, la care după cum am amintit în n-rul trecut al ziarului nostru, nu se pretind multe formalități.

Și la facerea testamentelor deci să nu ne socotim limba românească, căci numai această limbă ne-a susținut și ne va mântui și de relele proceselor.

CORRESPONDENȚE DIN ȚARĂ

Știri din Brad

Abia o săptămână, și atâtea lucruri însemnate s'au pus la cale în micul orașel Brad.

La 26 Ianuarie a petrecut în mijlocul Bradenilor — ori ca să generalizez vorba — în mijlocul Zarandenilor — apostolul „Tovărășilor” d. V. C. Osvadă. A venit dela Sântana și Pâncota.

La orele 2 după amiază, în largă sală de gimnastică din Brad, erau adunați o mulțime de țărani și intelectuali din Brad și jur. Era anunțată o conferință publică sub auspiciile despărțământului „Asociațiunei” din Brad. D-nul dr. I. Radu a vorbit despre „Omizile” ce strică pomilor, arătând modurile și timpul, când trebuie

Credit pe ipotecă, pe cambiu
și pentru oficianți mijlocește

HERZOG SÁNDOR
ARAD, str. Weitzer János 15. — Telefon nr. 376.

să stărpim omizile. Conferențiarul a dat informații detaliate celor, cari i-au pus unele întrebări.

Apoi a vorbit d. Osvadă. A vorbit liber, plăcut și cu efect. Dânsul e un orator popular de forță, și un bun cunoscător al lipsurilor poporului nostru. A vorbit în genere despre „Tovărășii”. Dânsul vede ridicarea stărei materiale a poporului nostru numai în tovărășii formate pe bază națională. A trecut apoi la „Reuniunea pentru asigurarea vitelor” din Orăștie. A arătat marile avantajii pentru plugarii noștri și a dat îndrumări, cum se pot asigura vitele?

Notez că în Brad există un despărțământ pentru asigurarea vitelor, și deja 35 inși și-au asigurat vitele. În primăvară numărul asigurărilor se vor înzeci. D. C. Osvadă a răspuns apoi la întrebările mai multor țărani. Noi am rămas cu plăcute amintiri, iar d. Osvadă poate fi mulțumit văzând cum sămânța, ce aruncă încolțește și aduce roade.

Duminecă 29 Ianuarie a. c. la orele 3 după amiază s'a ținut o serată literară în sala de gimnastică a gimnazului. Publicul deși a fost avizat — cam târziu, — era binișor reprezentant și sperăm că va crește tot mai mult la seratele ce vor mai urma. A vorbit directorul desp. „Asociațiunii” Brad, d. dr. Radu despre: „Sadoveanu și volumele lui”.

A cântat apoi la pian d-șoara Mărioara Albu: „Cântece” de T. Brediceanu și a trebuit să le biseze. D. S. Ștefan Albu jun. a declamat poezia „Bejivul”. Publicul a ris cu hohot. A urmat apoi „Doina” de Costescu, și „De-or trece anii”, cântate de d-șoara Veturia Kéri, acompaniată la pian de d-șoara Cornelia Pop. Ambele d-șoare s'au achitat pe deplin cu rolurile lor.

Coresp.

Un bun exemplu

— Din două școli, una — Bancă populară consum. — Cooperativă —

Ce se poate face și într-o comună de-ale noastre dela țară când sunt oameni cu tragere de inimă față de interesele comunei, se poate vedea din următoarele:

Comuna curat românească din comitatul Făgărașului *Veneția-inferioară*, era și ea ca multe altele, o comună săracă și înapoiată, fără drumuri, fără local de școală, fără local de primărie, încât umblau bieții oameni din casă în casă și cu școala și cu primăria.

Nu-i era deajuns numai atât, o mai dăruise Dumnezeu și cu două biserici, ce-i drept amândouă românești. Dar vezi! Acesta-i răul: una gr. or., alta gr. cat., cari amândouă se dușmăneau între ele.

Sătenii împărțiți și ei după biserici, o țineau una și de treburile publice n'avea pe cine să-l doară.

Dete Dumnezeu acum vre-o 26 de ani că în aceasta comună se urcă ca notar un tânăr pe atunci, plin de râvna de a munci pentru binele obștesc, cu dor de a contribui pe orice cale la prosperarea nu numai a comunei ci și a locuitorilor pe cari venia acuma să-i administreze în calitate de notar.

Acel tânăr de atunci este notarul în pensiune de astăzi d. Gheorghe Comănicu.

Prin stăruința sa, punându-se în bunăînțelegere cu oamenii din sat, ajutat fiind de preoții dela cele 2 biserici și mai cu osebire de d. Iacob Popeneciu, prim-pretor în pensiune și proprietar stabilit aici, ajunse după multe stăruințe și lupte cu cei dela administrația comitatului, care-și țin de datorie să avânte orice năzuințe spre progres a satelor noastre, să înzestreze comuna cu drumuri practicabile, cu două încăpătoare localuri de școală, câte unul pentru fiecare biserică, local frumos pentru cancelaria notarială și locuința notarului, ca să nu mai plătească oamenii chirie, local de cârciumă și prăvălie, sală unde să facă feciorii satului horă de sărbători și pe deasupra local practic pentru tăierea vitelor, după cum cere legea, încât acum vin și satele vecine de plătesc taxe, ca să fie lăsate să-și taie aicea vitele pentru carne.

Nu s'a mulțumit cu atât. Răvniitor tot de mai bine, văzând, că oamenii nevoiași la tre-

bunțele ce le au să duc pe la străini — mai cu seamă în Șercaia pe la Sași — să se împrumute cu dobânzi mari, pentruca să-și aline păsurile, a luptat și a izbutit de a înființat aci în sat o bancă populară, care merge foarte bine și unde oamenii găsesc bani cu puține formalități și cu dobânzi încă. Aplicându-se legea pentru întregirea salariilor învățătoarești, cele 2 biserici prin stăruința preoților lor cari ar putea fi dați ca un bun exemplu, trăind în cele mai bune raporturi de prietenie — doar n'au aceiași chemare și nu păstoresc același popor? — s'au unit și ca să nu ceară întregire dela Stat au contopit cele 2 școale într'una singură și bună.

Un singur gând îi mai muncia. Localul de cârciumă al satului scos la licitație, nu s'a ivit nici un român să-l iee și astfel a fost adjudecat asupra unui Ungur, singurul străin ce-l au în comuna lor.

Mai e puțin până să i-se împlinescă contractul. Până atunci d. Comănicu, străjar neadormit pentru interesele comunei, se gândește la înființarea unui consum românesc în comună ca astfel să nu mai fie satul nevoit de a arenda cârciuma unui străin, care pe lângă că face afaceri îmbogățindu-se pe spinarea lor, e vecinic un spion și-o primejdie în sat.

Și-o cooperativă plănuește d. Comănicu, în care sătenii să-și desfacă toate produsele lor ca: unt, ouă, lapte, păsări, produse, fructe etc. ce le prisosesc și pe cari și azi le desfacă cu prețuri scăzute pe la porțile Sașilor și Evreilor din Șercaia și Făgăraș.

Când va izbuti să realizeze și acest gând, îmi zice d. Comănicu, apoi pot să mor liniștit, că mi-am împlinit cu sfințenie chemarea către frații mei.

Cor.

Litere —

— Arte —

— Științe

POEZIA POPULARĂ.

*Foaie verde de cicoare,
Astă noapte pe răcoare,
Cânta o privighetoare
Cu glasul de fată mare;
Și cânta așa duios
De picau frunzele jos,
Și cânta și ciripea
Inima de țiu rupea,
Și cânta cu glas subțire
Pentru-a noastră despărțire.*

*Trage mândro cu bobii
Nu-ți mai lăcrăma ochii.
De-a cădea bobii în zece
Să știi că dorul nu-mi trece,
De-a cădea bobii în opt
Să știi că mi-i dor de tot,
De-a cădea bobii în cinci
Să știi c'am să viu pe-aici,
De-a cădea bobii în doi
Să știi c'am să viu la voi
Să ne iubim amândoi,
De-a cădea bobii în un'
Să știi c'am să viu nebun
Pe-o prăjind de-alun.*

*Foișoară mărgărele
De jelea vieții mele
Plâng pietrele în vălcele
Și mândruța 'n lăcrimele.
Bate vântul iarba culcă
Dorul mândrei mă usucă,
Bate vântul iarba crește
Dorul mândrei mă topește,
Bate vântul iarba scoală
Dorul mândrei mă omoară:*

Vânătoarea de lei

Dimitrie N. Ghica din Comănești (Moldova) a întreprins în deceniul ultim al secolului trecut cu fiul său, însoțit fiind de o caravană de Somali, soldați și vânători, o călătorie prin Țara Somalilor (colțul de Nord-est al Africii, în apropierea golfului dela Aden). În această călătorie Ghica fiul și tatăl au descoperit numeroase varietăți de animale și plante necunoscute până acum și au explorat și regiuni, prin cari nu trecuse încă picior de european înaintea lor. Dar scopul principal al acestei călătorii, nu a fost curat științific, ci mai cu seamă vânătoresc.

Dimitrie N. Ghica a publicat acum câțiva ani într'un volum elegant și bogat ilustrat istoria acestei călătorii vânătoarești în Africa.

Credem, că vom face o plăcere cetitorilor noștri, reproducând în cele următoare descrierea unei vânătoare de lei, după metoda Somalilor așa cum ne-o povestește Dimitrie N. Ghica din pășania sa proprie.

„Pe când treceam pe un platou mare, primim vestea, că sunt mulți lei în calea noastră cari puține zile mai înainte au omorât un om și au mâncat o cămilă. Ajunși lângă acel loc, aflăm cu plăcere că un leu rupsese un cal chiar în aceea dimineață fără de a-l mânca, fiindcă era sătul. Imediat mi-se pregătește o țeribă*) într' doi copăcei, la locul unde se află calul, care era târât până la 3 metri depărtare de deschiderea cea mică, lăsată slobodă în îngrăditură, pentru a putea explora împrejurimea și trece buza carabinei printrânsa. Calul e legat cu picioarele de trunchiul copăceilor, ca leul sau alte animale să nu îl poată urni din loc. Legăturile erau ascunse sub crengi și sub pământ. Se pregătește o altă asemenea țeribă pentru fiul meu și se leagă unul din măgarii noștri înaintea ei. Intrăsem în țeriba mea înainte de apusul soarelui și când începu a se întuneca, văd trecând pe lângă țeribă două turme mari de oi și capre păzite de fete, băieți și bărbați armați cu lance. Puțin timp după ei trece cu un mare sgomot, fără a ne vedea, un detașament întreg de călăreți a Rer-Amadenilor, armați aceștia ca pentru război fiecare cu sabia numită bilava, cu scut și cu 2 lance mânănd înaintea lor o turmă de cămile furate precum aflasem a doua zi, — din țara Rer-Aililor cu cari erau în războiu.

Noaptea odată sosită nu aveam pentru a ne lumina decât un firmament acoperit cu milioane de stele. Luasem mai înainte precauția de a mă uita bine la toate conturile calului ce se deslăpiau în negru pe fundul puțin mai deschis al savanei și îmi făceam calculul, că orice ne greță adăugându-se la aceste conture nu ar putea să aparție decât unui alt animal. Cheli**) era culcat lângă mine și se uita din când în când fiind o creangă cu frunze înaintea obrazului. Începusem a dormi puțin, când eram trezit din somn prin râsetul hienelor și alte sunete sălbatice a șacalilor și a vulpelor. Aud aceste animale pășind în oare-care depărtare în jurul țeribei fără a le putea vedea, când deodată răcnetul unui leu străbate până la urechile mele asemănându-se cu un tunet ce ar fi venit de sub pământ fiindcă leul când răcnește apleacă capul până la pământ. Acest sunet majestos, pe când făcea să palpăie inima mea în așteptare, făcu imediat să tacă vocea celorlalte animale. Aud pașii lor grăbiți depărtându-se prin tufe. Răcnetul leului încetase pe un timp destul de lung, făcându-mă să cred că el s'ar fi dus în altă direcție. Cheli pune însă mâna pe brațul meu strângându-mă ca semn să nu fac nici o mișcare. Aud atuncea pășind foarte încet lângă mine și văd trecând ca o umbră mare, care dispare iarăși. Această apariție e urmată de un vuiet produs prin ruperea carnelor de cal. Răzâmat pe brațul stâng fără a mă ridica dela pământ, ochesc prin deschiderea țeribii cu carabina, pe care ridicasem un fel al poziția leului. Văd la locul unde era capul calului un ce negru adăugit la volumul aceluiași cal care apărea și dispărea iarăși în sforțările ce făcea leul a rupe calul și a țără calul. Îmi era imposibil de a pușca noaptea în asemenea condiții și așteptam un moment mai favorabil, care

* țeriba — (în limba Somalilor) o îngrăditură spațioasă, după care se ascunde vânătorul, lângă o vită rupsă de leu, sau un măgar viu legat în apropierea țeribei, și mai la o depărtare de unu și jumătate metru.

** Cheli = numele unui vânător somali, care-l însoțea pe autorul.

Ultime informațiuni

De-ale noastre.

Arad, 2 Februarie 1911.

Ziarul „amicilor“ din Arad se năpustește din nou asupra d. V. Goldiș. Il face tocană pentru motivul, că nu s'a sculat la masa Episcopului Ioan I. Papp, ca să facă țandură pe contele Ștefan Tizza. Dar d. Goldiș, cunoscând regulile buneii cuviințe, nu putea să facă lucrul acesta pentru simplul motiv, că lângă dânsul la masă se afla și capul intelectual al „aripei din stânga intransigente“ a partidului național român și nu voia să încalce drepturile de întâietate ale acestuia. „Aripa stângă“ însă nu s'a mișcat.

Convocare. Reuniunea I. de înmormântare din Rebrisoara, își va ținea adunarea generală anuală la 15 Febr. st. n. a. c. la 2 ore p. m. în localul școlii confesionale gr.-cat. din loc. — Program: 1) Deschiderea ședinței și constatarea membrilor. 2) Alegerea comisiunii pentru cenzurarea rațiunilor. 3) Raportul general al notarului. 4) Raportul cassarului. 5) Primirea membrilor insinuați. 6) Eventuale propuneri. — Membrii sunt rugați a se prezenta la adunare, cu observarea, că tot atunci se va face o dare de samă și despre mersul afacerilor societății de „Consum“ din loc, care de curând (la 26 Decembre, 1910) și-a început activitatea.

Mulțămire publică. Tinerimea gr. or. rom. din Șemlacul-mare, a dat în seara de 6/19 Ianuar concert, iar venitul curat s'a întrebuințat pentru școală și pentru înființarea unei bibl. populare. Pentru acest scop, următorii d-ni au binevoit a ajuta cu suprasolvirile următoare: Văd. V. Ostorici 4 cor; D-nii: Ratkay Imre, șeful stației 2 cor; Nyei Imre, serg. de jand. 2 cor; Achim Luchita, econom 260 cor; Teodor Popovici, preot 150 cor; Patrachie Miloș, agronom 120 cor; Teifu Breica, econom 120 cor; Pavel Ciucurel, econom. 110 cor; Petru Margan, econom 1 cor; Ionică Popovici, econom 64 fil; Arentie Martinaș, econom 50 fil., total 1642 coroane.

Fapte bune. Bravul învățător Teodor Răbăgia din Rătișor s'a înscris ca membru fondator al bisericii ort. rom. din Vârșeț donând cu această ocazie suma de 500 coroane.

Alegere de primar. Luni în 23 Ianuarie a. c. a fost pentru a treia oară ales ca primar al orașului Bocșa montană învățătorul în pensiuie Ioan Marcu.

Anunțăm, logodna d-lui Ioan Ardelean cu d-șoara Elena H. V. Ștefu.

Din patrie.

O mamă murindu-i copilul, se sinucide. Într'o comună din părțile ungurești, a murit o copilă de 6 ani a unui țaran bogat. Moartea fetei a atins atât de dureros pe mamă-sa încât aceasta în clipa, când era să-i ducă copilă la groapă s'a retras într'o odaie, unde s'a otrăvit și a murit pe loc.

Victimele unui câine turbat. În Timișoara câinele unui căpitan de tunari a turbat și a mușcat pe stăpânul său. Ieșind afară din casarmă a mai mușcat încă pe alți patru oameni. Medicii au constatat, că câinele a fost turbat. Toți cei mușcați au fost trimiși momentan la Budapesta la institutul Pasteur.

Din străinătate.

Împăratul Germaniei doctor onorific. Din Praga se anunță că M. Sa împăratul Francisc Iosif a aprobat decizia universității din Praga, prin care aceasta a numit doctor onorific pe împăratul Wilhelm.

Promoțiunea se face în castelul imperial din Berlin, cu care prilej se vor aranja și mari serbări.

La serbările acestea vor asista rectorul universității, decanul facultății de medicină și profesorul Herings.

Conflictul vamal între Turcia și Bulgaria. După ziarul „leni Gazetta“ Poarta otomană intenționează a introduce taxe de vamă mai ridicate, dacă Bulgaria va pune în aplicare tarifa, care ridică procentul vamal dela 50 la 100. Toate mărfurile cari nu sunt de proveniență bulgară, vor trebui înzestrate cu un atestat, care să documenteze originea lor, pentru că la din contră vor fi supuse la aceiași taxă ca și mărfurile bulgare. „Echo de Paris“ scrie, că din partea Franței s'au făcut demersuri, ca să se ajungă cel puțin la un provizorat între cele două state, căci izbucnirea unui războiu vamal în dimensiuni mai mari, ar putea turbura pacea universală.

Bacalaureatul. Societatea generală a corporațiilor didactice din Austria, în ședința de ieri ținută la Laibach, aproape unanim s'a pronunțat pentru desființarea bacalaureatului, o formă care și-a pierdut azi rostul. Condamnarea acestui examen, a produs o bucurie generală și e comentată cu un viu interes de întreaga presă.

Bucuria aceasta o împărtășesc toți aceia, cari au suferit supliciu acestor sdruncinător de nervi. E pasul prim. Deacum se va orându și chestia limbilor clasice pentru care se va găsi o modalitate.

Fata cea mai mare a țarului — mireasă! Se svonește, că fata cea mai mare a Țarului Rusiei principesa Olga, care e acum de 16 ani s'a logodit cu principele Dimitrie Pavlovici fiul marelui principe Alexandrovici, unchiul lui Nicolae II.

Vestea nu e o surprindere pentru cei din jurul tronului, că Țarul de o vreme tot mereu îl distinge cu atențiunea sa deosebită pe tânărul principe Dimitrie.

Dimitrie și sora sa sunt crescuți în casa marelui principe Sergius, cel care căzuse jertfă anarhiștilor. Dimitrie este moștenitorul avutului principelui Sergius. Svonul despre această căsătorie nici nu s'a confirmat, nici nu s'a desmintit oficial.

Holera în Arabia. La Hodeida 30 de persoane au murit de holera. Autoritățile au luat măsuri de apărare. Se fac eforturi ca epidemia să nu pătrundă și în cazarmi.

Iarna grea în Rusia. De șase zile bântuie în Rusia meridională și mai ales în Caucazia viscole mari cu zăpadă. Liniile ferate spre Bacu au fost înzăpezite. Asemenea au suferit liniile telegrafice și telefonice.

În mai multe localități casele au fost acoperite de zăpadă, așa încât nu se văd decât coșurile. Mulți oameni au murit degerați. La Ecaterinoslav un tren neputând fi oprit, de oarece alunecă pe șine, s'a ciocnit de tampoanele de siguranță ale gării. Trenul a deraiat. Mecanicul a fost ucis; 12 pasageri au fost răniți.

Procesul lui Gheorghe V. regele Angliei. Eduard I. Mylius publicistul, care a calomniat pe regele Angliei colportând vești tendențioase, că ar fi trăit în căsătorie morganatică cu fata unui amiral din Malta, pe când era principe de Wales, e condamnat la un an temniță. Procesul intentat în contra lui Mylius, s'a desbătut înaintea curții cu jurați din Londra. În decursul acestui proces s'a constatat, că toate svonurile despre căsătoria morganatică a regelui Gheorghe V., sunt calomnii lipsite de orice baze. S'a dovedit, că regele Gheorghe nici n'a fost pe insula Malta înainte de a lua în căsătorie pe regina Mary.

se prezintă în scurt timp, căci leul mirându-și că trupul calului îi oferă o rezistență atât de neașteptată, să scoală în picioare ca să apuce de spinare. În acest moment mi-se prezintă ca o mare masă neagră adăugită la contele calului, în mijlocul căreia văd sticlind ca niște lumini, ochii abia perceptibili ai leului. Măsc pe cât se putea de bine în întunecul nopții drept în acele două lumini. După detunarea și lumina focului nu se mai auzi nimica și leul era iarăși cufundat în întunecimea nopții. Pe noaptea în cea mai mare nerăbdare. Cheli când capul prin deschiderea țerabei face înțar eforturi ca să vadă ceva și nu vedea decât vulpi și șacali, cari mâncau din cal, cu atâta răzneață, că nu puteau fi spăriați nici măcar bulgări de pământ ce le aruncam în ele pe deasupra țerabei. Când veni ziua văd apărând în ce în ce mai distinct, coada și labelle de apoi a unei leoaice bătrâne, de o taliă respectabilă, care picase ca trăsniță în dosul calului fiind pălită în frunte între amândoi ochii. După împușcătura se ridicase în cătunul și țipete de bucurie. Dimineața văd venind un grup de toți bărbații, femeile și copiii din cămăruțuții de a vedea mort pe libahul*) care le făcuse atâtea pagube.

Intorși la compament, aflăm acolo, că leii au cazut în aceeași noapte una din cămilele noastre, numai la o mică depărtare de țeriba, unde stătea fiul meu, ceea ce explică pentru ce nici unul din lei nu venise la măgarul dela țeriba fiului meu. Sosind lângă cămila ruptă, o găsim mănâncă pe 3 sferturi și în jurul ei urmele a doi din cari unul foarte mare. Plecăm imediat pe urmele lor, care ne duc într'o desime, în care nu putem intra decât târându-ne la pământ, fiind scurtele într'o mână și pușca în alta. În această desime puțin plăcută ne găsim deodată în fața țeribei, sau mai bine zis a două umbre galbene, care pleacă repede prin desime. Impușcăm amândouă după ei, mai mult pe gâcite, în momentul când dispăreau prin desime; și, desigur din febră, nu atingem nici unul, căci ar fi fost foarte pericolos de a urmări un leu rănit prin asemenea strămoare. După o foarte lungă urmărire, mersul căreia numai abilitatea cea mare a șișilor**) putea să descurce urmele, atingem un nisipos, acoperit cu tufe mai rari, dar strălucit de rupturi adânci, cari întârziău mersul nostru. Voind a trece prin una din aceste rupturi, găsim deodată oprit de pârți de alabastru și nisip ca într'o temniță. Fug pe cât se poate de dealungul acestui pârte, până ce reușesc a găsi un loc unde ieșirea era posibilă. Pe când fac eforturi de a mă urca în sus, leii, ieșise într'o altă ruptură în fața fiului meu și odată cu sunăturile carabinei sale, aud și răcnetele sălășice ale leului rănit. Fac încercări desperade să mă urca pe platou, temându-mă, ca fiul meu nu mă fie atacat de lei, și în momentul când par să ieși din ruptură, văd în depărtare cum leul dispărea în desime. Leul căzuse la primul atac al fiului meu, împușcat (la o distanță de vre-o 100 de pași) prin amândoi unierii. Un al doilea atac îl primise de dinapoi dealungul trupului, pe care se tăvălia răcnind la pământ. Lăsând să se răcnească cu caii pe lângă leul împușcat, plecăm imediat pe urmele leoaicei, fără însă a o putea găsi din cauza desimelor impenetrabile, în care se ascundea.

*) libah = (în limba Somalilor) leu.

**) șicari = numele dat vânătorilor Somali.

***) saisii = servitori Somali.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Tolstoi — trăește (?). Avem din Petersburg vestea suprinzătoare, că Tolstoi umblă printre popor și face propagandă credințelor sale. În guvernământul Pskov s'a ivit adecă un moșneag, care se dă drept Tolstoi, semănând cu dânsul, și care caută să facă pe popor să creadă, că ziarele au scornit moartea lui ca să-l scape de moartea la care a fost osândit. Bătrânul îndrăzneț cu povestea sa a stârnit compătimirea oamenilor cari îl ajutau cum puteau, e evidentă însă înșelăciunea din faptul, că falsul „Tolstoi“ a dispărut imediat, cum a simțit că administrația se interesează de dânsul.

Procesul milionarei Schenk. S'a amânat pronunțarea sentinței în procesul milionarei Schenk, — care și-a otrăvit bărbatul, din cauză, că jurații n'au mai putut cădea de acord.

Moștenitoarea tronului Olandei bolnavă. Prințesa Iuliana, moștenitoarea tronului olandez, este bolnavă de influență.

Conferința internațională pentru exportul cerealelor. Conferința internațională pentru comerțul de cereale, care se va deschide aci la 16 Februarie, va fi prezidată de deputatul Kaempf, președintele congresului comercial din Germania. La această conferință vor lua parte delegații Germaniei, Olandiei, Danemarcei, Belgiei, României, Bulgariei și Turciei.

Consulii Rusiei au primit instrucțiuni ca la vizitarea pașapoartelor să nu facă dificultăți.

Desbaterile congresului se vor face în limba germană.

Situația în Yemen. Ziarul „Jkdum“ află că din cauza gravei situațiuni din Yemen s'au făcut noi convocări de rezerve și de recruți din corpurile I. II și III și că se proiectează trimiterea unui al doilea corp de expedițiune.

Ministrul de război turc va chema sub arme în luna Februarie 60.000 rezerviști, cari vor face exerciții 6 săptămâni de zile: — iar după terminarea exercițiilor vor fi trimiși la Yemen. După expediarea acestora ministrul de război voește să cheme sub drapel încă 60 mii rezerviști.

Prima expedițiune a turcilor contra rebelilor din Arabia a costat pe Turcia 23 milioane franci. Guvernul turc are de gând ca în cazul când revolta ia proporții mai mari, pentru a putea liniști pe locuitorii din Arabia să dea autonomie Yemenului.

Mahmud Șevbet pașa este contra acestui proiect al guvernului, cu toate că este sprijinit de mai mulți membrii ai comitetului tinerilor turci.

Din altă sursă se anunță că situația în Yemen este foarte critică.

Vasele de război turcești păzesc toate porturile din Arabia spre a împiedica transportarea armelor prin contrabandă răscu-laților.

Ziarele anunță din Constantinopol că ieri s'a întâmplat o nouă luptă între turci și beduini, — care s'a sfârșit cu alungarea acestor din urmă. Beduinii au pierdut 300 oameni, iar turcii 18.

Două batalioane de redifi din vilaetul Kossowo destinate a merge la Hodeida au sosit aci. Arabii au atacat trupele turcești lângă Ebha, în regiunea Hodeidei, însă au fost respinși cu pierderi de 690 de oameni. Turcii au avut 150 de morți și răniți.

Librăria Diecezană Arad pregătește ornate (odăjdii) bisericesti în toate execuțiunile și în toate culorile cu prețul dela

145, 165, 185, 220 până la 1000 coroane. *Epatrachile* separat à 16, 24, 30 coroane bucata. *Brâne preoțești*, 15 cm. lățime, orice culoare 13 cor. bucata, mai late cu 15 coroane. *Pălării preoțești* fasonul cel mai modern à zece coroane bucata, *Icoane sfinte* pictate pe pânză în orice mărime à 10, 12, 14, 20, 24, 26, 28, 32, până la 100 cor. bucata. *Prapori* în toate mărimile și culorile cu sau fără rude cu 75, 85, 100, 120, 150—500 cor. bucata.

BIBLIOGRAFII.

—x—

La librăria diecezană să capătă:

Albumul armatei române 27 tablouri frumos lucrate în mai multe colori în mărime de 42/52 Cor. 15.—

Album. Amintiri din România, cu ocaziunea jubileului de 40 ani de Domnie a M. S. Regelui Carol I. în 18 tablouri colorate . . . Cor. 3.—

Album, Amintiri din Războiul independenței 1877—1878 Cor. 2-50

ECONOMIE.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

2 Februarie 1911.

Prețul cerealelor după 100 kgr. a fost următorul:

Grâu nou

De Tisa	— — — —	22:50—22:85
Din comitatul Albei	— — — —	22:35—23:40
De Pesta	— — — —	22:45—23:50
Bănățanesc	— — — —	22:35—23:35
De Bacica	— — — —	22:45—23:16
Secară de calitate I.	— — — —	15:90—16.—
Orzul de nutreț, calitate I.	— — — —	15:80—16.—
Ovăs de calitate I.	— — — —	17:50—17:80
Cucuruz	— — — —	15:05—11:30

Piața grânelor din Aradul-Nou.

30 Ianuarie 1911.

S'a vândut azi:

Grâu	800 mm. . . .	10:40 — 10:65
Orz	„	7:40 — 7:50
Ovăs	„	7:50 — 7:60
Secară	„	7.— — 7:10
Cucuruz 300	„	4:70 — 4:80

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 klg.

POȘTA REDACȚIEI

D-lui D. P. notar în Strugari: Să vă adresați d-lui V. C. Osvadă în Hunedoara. — Da, avem multe. Autorul înțelege însoțirile de credit „Aifeisen“.

POȘTA ADMINISTAȚIEI

Tuturor pe cari îi privește: Favoruri la prețuri de abonamente nu se acordă nimănui.

Dr. E. C. Călărăși. Am primit abonamentul pe ¼ de an.

Descrierea jocului „Romana“ cu notele cu tot să capătă la librăria diecezană Arad și costă Cor. 2.75, celelalte nu ce găsesc.

Redactor responsabil: Atanasie Halmăgliaș

Aviz!

Am onoare a aduce la cunoștința publică din Caransebeș și jur, că mi-am chis cancelaria advocațională în Caransebeș strada Traian Doda Nr. 25. (Casa Stem

Cu stimă:

Dr. A. I. Moran
advocat.

„Cavaler“.

Ceas de buzunar placă aur, garantat 10 ani, rate, mers regulat, capac dublu, nr. K. 10: se trimite contra ramburs vama scutită.

Heinrich Weis
Ujbánya (Bars-megyer)

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte

Recipise de amanet,
aur, argint sdrobot și bijuterii

Deutsch Izidor
orologier și bijutier
Arad, str. Weltzer János
(Palatul Mihoriților).

Magazinul de oroloage și bijuterii
mai mare din Arad. Cea mai ieftină
sursă de cumpărat. **Telefon**

Cele mai noi susceperi se
plăci pentru
gramofon

Hulló falevél

din „Ezigányszerelem“ și din
„Balkáni hercegnő“

se capătă la

Koch Dániel

Arad, str. Deák-Ferencz

Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă“

... Singurul institut de asigurare ardelean ...

„Transsylvania“

Sibiu. Strada Cisnădiei 5. — Edificiile proprii.

recomandă

... **Asigurări împotriva focului,** ...
 pentru **edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile,** etc.,
 pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții, cum și

... **Asigurări asupra vieții,** ...
 (pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela asezămintele
 profesionale cu avantajii deosebite), pe **cazul morții,** și **cu ter-**
min fix, cu plăți simplă sau dublă a capitalului,
asigurări de penziune și de participare la câștig,
asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar,
 ... **asigurări pe spese de înmormântare,** ...

Asigurări contra grindinei (de piatră)
Asigurări de accidente corporale,
contra infracției (furt prin spargere),
Asigurări de pagube la apaducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4.831.163.51
Capitale asigurate pe viață achitate		4.571.035.31
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909	foc	112.045.412.—
	viață	10.847.132.—
Fonduri de întemelare și de rezervă		2.309.387.—

☛ Prospekte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit
 orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura prin-
 cipală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale. ☛

Persoane versate în acușiții, cari au legături bune, se primesc
 la serviciul institutului în condiții favorabile.

(88) 2

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile
 cele mai moderate.

Mare asortiment
 de
ghete de bal

în culoarea aurului, din atlas
 albastru și trandafiriu, din
 piele de lack și chevreaux

la

Weinberger János

cel mai distins magazin de ghete.

ARAD, Andrásy-tér nr. 20.

25 (10)

Singurul compactor român!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public român din Arad
 și provincie, că am arangiat din nou atelierul meu cu cele mai

□ □ **moderne mașini și material** □ □
 □ □ **privitor la această branșă,** □ □

precum execut cu diligență și pe lângă cele mai moderate pre-
 țuri: **decorații pentru cărți bisericești, albumuri pentru foto-**
grafii, note și gramatom, panglice la cununii funebreale și
 tot felul de lucrări atingătoare de această branșă.

Bazându-mă pe sprijinul on. public român, sperând că mă vor
 cerceta și încuraja cu comanda am rămas cu deosebită stimă:

... **IUSTIN ARDELEAN, compactor** ...

ARAD, strada Weitzer János Nr. 13 vis-à-vis de poștă.

La

Librăria die- cezană, Arad

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol.
 legate în piele cu cop-
 cii, 1 vol. 14.50, toate
 volumele Coroane 172.

La cojocarul
George Pipelca

❖❖❖❖ **din Oravița** ❖❖❖❖

se capătă gata ori se
fac la cerere totfelul de

≡ **cojoace** ≡
și pieptare

pentru bărbați, fe-
mei și copii, lucrate
frumos și solid.

Prețuri moderate.

Nr. 2. 5—5.

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz 33.

Asortiment bogat în revizite de scris
pentru cancelarii, hârtie albă de scris,
hârtie concept, penițe, cerneală, cre-
oane, ș. a., tipărituri pentru avocați și
socoțile bisericești. Cărți de literatură,
pedagogie, filozofie, teatru, poezii, nu-
vele și romane, acomodată pentru bi-
bliotecile parohiale și școlare.

Revizite bisericești ca: Ornate, prapori, ieoane,
ripide, cruci pe altar și portative, litier, potire
de bronz și argint, prășnicare, cădelnițe, can-
dele, brăne și pălării preoțești, precum și toate
cărțile bisericești.

Revizite școlare fizice conform artico-
lului de lege XXVII. din 1907, hartele geo-
grafice necesare în școlile populare. Ta-
blouri istorice. Registre pentru comercianți.

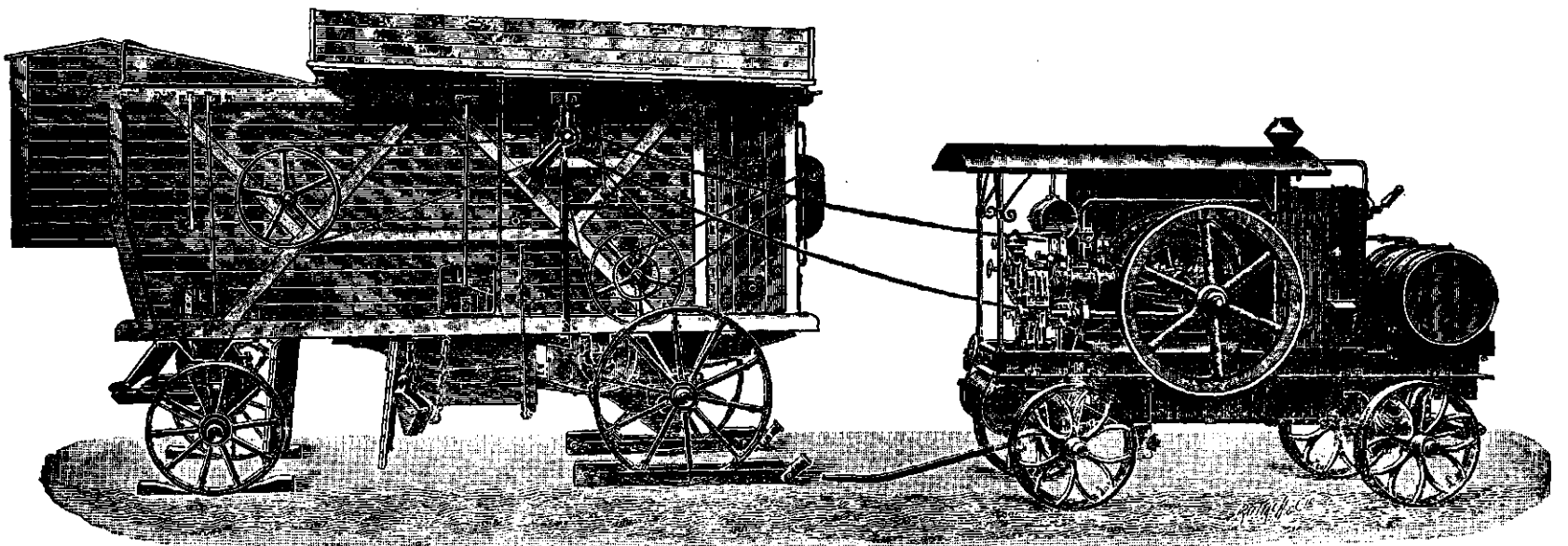
La cerere trimite catalogul gratis și franco.

In atelierele de **EUGEN NICOLA** din **BLAJ**
mașini alui (Balázsfalva)

se pregătesc cele mai bune pluguri și mașini economice.
Se află în depozit totdeauna gata, cele mai renumite
motoare de benzin, locomobile și garnituri pentru îmblățit

cu motor. Motoare de benzin stabile, motoare pentru gaz
sugativ. Mori de măcinat, — cu un cuvânt tot felul de
mașini economice — Cea mai mare garanță.

Se vând cu prețuri moderate, și condițiuni de plată favorabile, în rate.

Pentru răspândirea motoarelor mele, primesc și schimb mașinile de vapor! Ceice doresc a-și cumpăra ori și ce fel de
mașini, să se adreseze la firma

Eugen Nicola atelier de mașini în **Blaj** (Balázsfalva).

Deslușiri și informațiuni se dau gratis!

Catalog franco și gratis!

(1) 4—10.

Sprîjiniți industria română!